

ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ

Η ΕΛΛΑΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Κατά την παρελθούσαν άνοιξη η Έλλάς έλαβε μέρος, μερίμνη του Υπουργ. Έμπορίου και της άρμολίας Έπιτροπής, εις τέσσαρας διεθνείς έμπορικάς Έκθέσεις, της Φραγκφούρτης, του Μιλάνου, των Παρισίων και του Παλέρμου. Εις έκαστην εξ αυτών ώργανώθησαν αυτοτελή ελληνικά περίπτερα, των οποίων τὰ σχέδια και αι μελέται κατοικήθησαν υπό των Αρχιτεκτόνων Αλεξάνδρου Μωρέτη και Δημητρίου Μωρέτη.

Η επί τόπου τεχνική ώργανωσις των περιπτέρων έγινετο εις την Φραγκφούρτην υπό του Πολ. Μηχανικού κ. Α. Χαβιάρα, εις Μιλάνον υπό του κ. Α. Μωρέτη, εις Παρισίους υπό της κ. Α. Μωρέτη και εις Παλέρμον υπό της Τεχν. Υπηρεσίας της Έκθέσεως Μεσογείου.

Η εμφάνις της Έλλάδος δι' ιδιαίτερων περιπτέρων, ώργανουμένων υπό των ειδικευμένων τεχνικών Έπιστημόνων του Υπουργείου Έμπορίου, εις τας Διεθνείς και Παγκόσμιους Έκθέσεις εις το έξωωτερικόν είναι έργον εθνικής προβολής, το όποτον μέχρι σήμερον δεν έγινετο ευρύτερον γνωστόν. Ακόμη και οι τεχνικοί κύκλοι της Πατρίδος μας άγνοούν κατά έν μέγα ποσοστόν το έργον αυτό.

Μέχρι του 1938, πλην ελαχίστων εξαίρέσεων, εις τας όποιάς εχρησιμοποιήθησαν ξένοι αρχιτέκτονες, αι Έλληνικαί Έκθέσεις εις το έξωωτερικόν ώργανούντο και διηυθύνοντο από υπαλλήλους του διοικητικού κλάδου.

Η τεχνική όμως ώργανωσις των Έκθέσεων έποποτηθή επί ορθών βάσεων, άφ' ης τφ 1938 συνιστήθη, εκ της ανάγκης των πραγμάτων, η Υπηρεσία της Τεχνικής ώργανώσεως των Έκθέσεων, δια της συνεργασίας με το άρμόδιον τότε Υπουργείον Τουρισμού δύο Έλλήνων Αρχιτεκτόνων, του ζεύγους Μωρέτη, οι όποιοι συνεχίζουν έκτοτε την εξειδίκευσίν των εις τόν τεχνικόν αυτόν τομέα.

Από της εποχής εκείνης, κάθε περίπτερον μελετάται ως έν πλήρες και αυτοτελές αρχιτεκτονικόν έργον, με πλήθος σχεδίων λεπτομερειών, με πλήρεις συμπληρωματικάς τεχνικάς μελέτας και με λύσεις των ζητημάτων κυκλοφορίας, φωτισμού, ηλεκτρικής εγκαταστάσεως, προθηκών, ορθομαρμαρώσεων, προπλασμάτων εκ γύψου, χρωματισμών, διακοσμώσεως και αρχιτεκτονικής Ρυθμολογίας.

Αντιμετωπίζεται, κατ' αυτόν τόν τρόπον, υπό των άρμόδιων Τεχνικών εις την γενικότητά του το θέμα της ώργανώσεως των Έλληνικών περιπτέρων. Έκτός όμως της καλαισθήτου παρουσιάσεως των δειγμάτων που άποστέλλουν οι παραγωγοί δια την αύξησιν των εξαγωγών, έχουν επί πλέον την ευθύνην δια την παρουσίαν εις τὰ περίπτερά μας της έννοίας του Κράτους, της διαφημίσεως του τουρισμού, της προβολής του πνευματικού, καλλιτεχνικού και ήθικου πολιτισμού της Έλλάδος. Όλα δε αυτά με πάσαν προσπάθειαν δια την επίτευξιν οικονομικών υπέρ του Δημοσίου εις τας κατασκευάς. Τέλος, ακολουθεί η σύνταξις του γενικού άπολογισμού των περιπτέρων.

Με μελέτας και την αυτοπρόσωπον επίβλεψιν των άνωτέρω αρχιτεκτόνων, κατασκευάσθησαν και ώργανώθησαν Έλληνικά περίπτερα εις την Παγκόσμιον Έκθεσιν Νέας Υόρκης (1939) και εις τας Διεθνείς Έκθέσεις των εξής πόλεων: Βερολίνου (1938), Βιέννης και Βελιγραδίου (1940), Σικάγου (1950), Φραγκφούρτης (1952, 53, 54), Μιλάνου (1952, 53, 54, 55), Παρισίων (1952, 53, 54, 55), Ζάγκρεμπ (1952, 53, 54), Μπάρι (1952), Μασσαλίας (1953). Τα περίπτερα Φραγκφούρτης (1954—άνεργου μονίμου κτιρίου—και 1955—τροποποιήσεις εις την έσωτερικήν διαρρύθμισιν—) κατασκευάσθησαν βάσει μελετών των ιδίων ως άνω αρχιτεκτόνων, με επί τόπου επίβλεψιν και τεχνικήν ώργανωσιν υπό του Πολιτικού Μηχανικού κ. Αντωνίου Χαβιάρα, τεχνικού στελέχους από 2 έτών της Υπηρεσίας Έκθέσεων.

Επίσης βάσει μελετών των ιδίων Αρχιτεκτόνων, άλλα άνευ υπευθύνου επιτοπίου επιβλέψεως, κατασκευάσθησαν και ώργανώθησαν τὰ περίπτερα των Έκθέσεων Σμύρνης (1938, 1953, 54), Ανώνος (1951), Παλέρμου (1954 και 55), Λαμασκοῦ (1954) κ. ά.

Άξιον ιδιαιτέρας μνείας είναι το γεγονός, ότι υπό της Υπηρεσίας Έκθέσεων του Έλλην. Έργον Τουρισμού, τελούσης υπό την διεύθυνσιν του κ. Δημ. Μωρέτη, και με έργολαβίας τας όποιάς διηύθυνεν η Υπηρεσία Άνοικοδομήσεως Β. Ε., συνετελέσθη η πλήρης εκ των έρειπίων άνασχετικής της Διεθνούς Έκθέσεως Θεσσαλονίκης κατά το έτος 1951, όποτε και έλειτούργησεν αυτή δια πρώτην φοράν μεταπολεμικώς.

Από του 1938, η τεχνική Υπηρεσία που άσχολείται με τας εκθέσεις είναι πράγματι η δημιουργός δύναμις εις όλην την προσπάθειαν προβολής της Έλλάδος δια μέσον των Έκθέσεων. Η διεθνής αυτή προβολή της Έλλάδος έχει θημελιωθή και όφείλται εις την εργασία Έλλήνων Αρχιτεκτόνων, επί 18 συνεχή έτη, άποτέλεσμα δε αυτής είναι η άναμφισβήτητος έπιτυχία υπέρ 30 Έλληνικών περιπτέρων εις Διεθνείς Έκθέσεις.

Υπήρξε παράλειψις η μέχρι τουδς μη ευρύτερα παρουσιάσεως της εργασίας ταύτης των Τεχνικών μας, η όποία έσημείωσεν αυξανόμενην από έτους εις έτος έπιτυχίαν και η όποία, λόγω του πολυσχιδούς του θέματος, αντιμετωπίζει πάντοτε σοβαρωτάτας δυσκολίας, διότι, συν τοις άλλοις, άφορά και την εκτέλεσιν αξιολόγων έργων εις ξένας χώρας έντός πολύ μικρών προθεσμιών.

Ο Αρχιτέκτων κ. Δημ. Μωρέτης, Τεχνικός Σύμβουλος της Διευθύνσεως Έκθέσεων, παρακληθείς παρά των «Τεχνικών Χρονικών», είχε την καλωσύνην να παρουσιάσῃ δι' εκθέσεώς του και των παραχωρηθεισών φωτογραφιών το έργον τουτο. Ητο δε ο κ. Μωρέτης ο άρμολιώτερος να δώσῃ τας αναγκαίας πληροφορίας, διότι αυτός ίδρυσε την άρμολίαν Υπηρεσίαν τφ 1938 παρά τφ τότε Υφυπουργείω Τουρισμού και ο ίδιος, υπό την ιδιότητα του Διευθυντοῦ της, εισηγήθη τφ 1952 την ύπαγωγην της σχετικής άρμολιότητος εις το Υπουργείον Έμπορίου, ίνα παραλλήλως προς την τεχνικήν ώργανωσιν ένασχθῇ και ο τομεύς της έμπορικῆς εκμεταλλεύσεως των Έκθέσεων, επ' όφελεία των Έλληνικών εξαγωγών.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Υπό του Πρέσβευς κ. ΔΗΜ. ΣΙΣΙΛΙΑΝΟΥ

Ἡ ὀργάνωσις τῶν Ἑλληνικῶν Περιπτέρων εἰς τὰς Διεθνεῖς καὶ Παγκοσμίου Ἐκθέσεις τοῦ Ἐξωτερικοῦ εἶναι ἔργον ἐθνικῆς προβολῆς. Διότι πολὺ πέραν τῶν ἐνδεχομένων οικονομικῶν ὠφελημάτων ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐξαγωγῶν μας, τὰ περίπτερα αὐτά, μετὰ τὴν καλλιτεχνικὴν τῶν ἐμφάνισιν καὶ τὴν τουριστικὴν τῶν ἀκτινοβολίαν, στερεώνουν τὸ γόητρον τῆς Ἑλλάδος μεταξὺ τῶν ἑκατομμυρίων ἐπισκεπτῶν τῶν καὶ ἀπευθύνουν πρὸς αὐτοὺς μίαν ἐγκάρδιον πρόσκλησιν διὰ τὸ ταξίδι πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Τὰ περίπτερα ταῦτα, μετὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν σύνθεσιν, τὴν ἐσωτερικὴν τῶν διαρρυθμίσεων, τὴν καλαισθησιαν τῶν, τὰς ζωγραφικὰς τῶν συνθέσεις, τὰ διακοσμητικὰ τῶν στοιχεῖα ἀπὸ τὴν λαϊκὴν μας τέχνην, τοὺς χάρτας, τὰς στατιστικὰς, τὰς φωτογραφίας, τὰ αὐτοῦσια ἐκθέματά τῶν, θυμίζουσιν καὶ διδάσκουσιν εἰς τοὺς ξένους, ὄχι μόνον τὴν Δόξαν ποῦ ἦτο ἀλλὰ καὶ τὴν Δόξαν ποῦ εἶναι ἡ Ἑλλάς.

Ἡ τεχνικὴ ὀργάνωσις τῶν Ἐκθέσεων, ἔργον πολυσύνθετον, κοπιώδες καὶ ἀκρῶς ὑπεύθυνον, ἀπαιτεῖ κατ' ἐξοχὴν εἰδικευμένους ἐπιστήμονας, οἱ ὅποιοι νὰ συνδυάζουσιν τὰς ἰκανότητας τοῦ ὀργανωτοῦ μηχανικοῦ κατασκευῶν μετὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ ἱστορικοῦ τῆς τέχνης καὶ τὰ τάλαντα τοῦ ἀρχιτέκτονος, τοῦ σκηνοθέτου, τοῦ σκηνογράφου καὶ τοῦ δημοσιογράφου, ἀκόμη, διὰ νὰ ἀνταποκρίνεται πληρέστερον τὸ ἔργον εἰς τὸ δημόσιον αἶσθημα καὶ τὴν κοινὴν γνώμην τῆς Χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν γίνεται ἡ Ἐκθεσις.

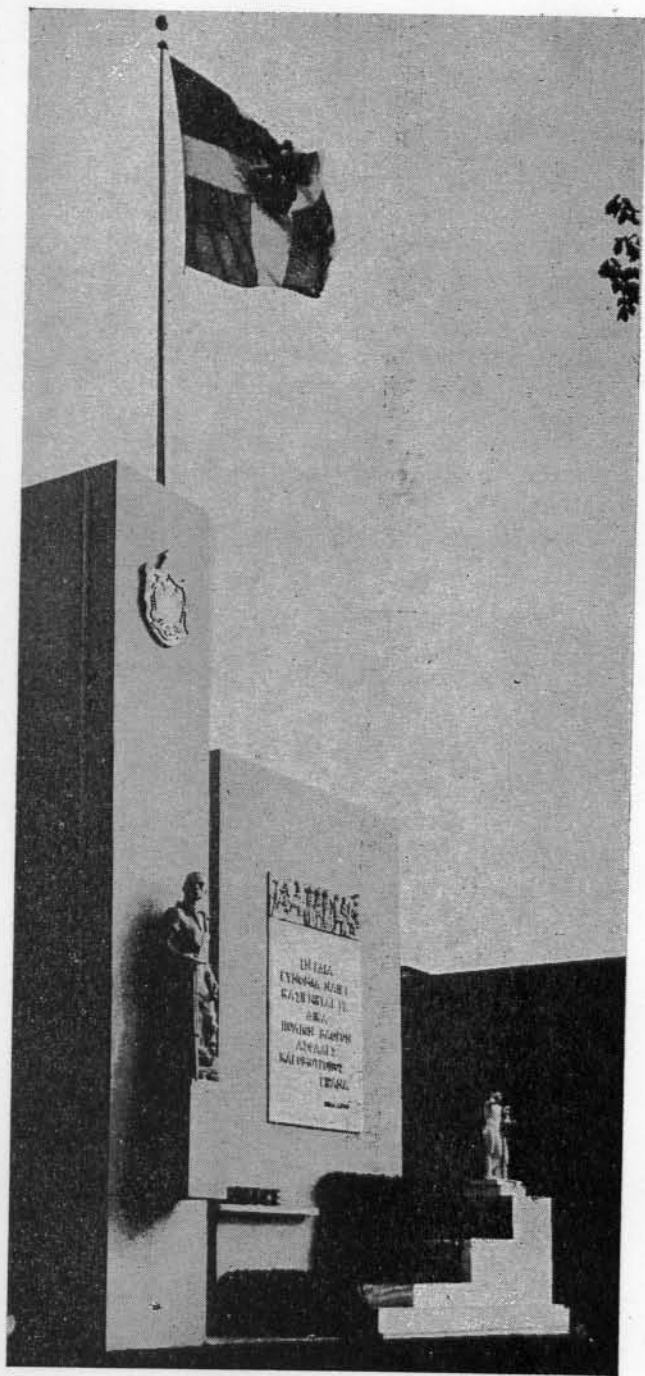
Εἶναι εὐτύχημα, ὅτι, χάρις εἰς τὴν ἐπιμονὴν, τὴν πίστιν καὶ τὸν ἐnthουσιασμόν δύο ἐξαιρέτων Ἑλλήνων Ἀρχιτεκτόνων, τοῦ κ. Δημητρίου Μωρέτη καὶ τῆς συζύγου του κ. Ἀλεξάνδρας Μωρέτη, ἡ Πατρις ἡμῶν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἓνα λαμπρὸν ἀπολογισμόν 18 ἐτῶν εἰς τὸν στίβον τῆς διεθνούς ἀμίλλης.

Εἰς τὸ διάστημα τοῦτο ἐπρόγραμματίσθησαν, ἐσχεδιάσθησαν καὶ ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ τούτου ζεύγους ὑπερτριάντα Ἑλληνικαὶ Ἐκθέσεις εἰς τὸ Ἐξωτερικόν, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ὁποίων, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν τεχνικὴν τῶν ὀργάνωσιν, ὁμιλοῦν ἐυλόγως αἱ ὑποβληθεῖσαι εἰς τὸ ἀρμόδιον ἐκάστοτε Ὑπουργεῖον ὑπεύθυνοι ἐκθέσεις διπλωματικῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἑλλάδος, αἱ κριτικαὶ τοῦ ἡμετέρου καὶ τοῦ ξένου Τύπου καὶ αἱ διατυπωθεῖσαι γνώμαι τῶν ἐπισήμων ἐπισκεπτῶν τῶν περιπτέρων μας.

Ἐχὼν προσωπικὴν ἀντίληψιν, ἰδιαίτερος ἐπιθυμῶ νὰ ἐξάρω τὴν ἐπιτυχίαν, τὴν ὁποίαν ἐσημείωσε τὸ Ἑλληνικὸν Περίπτερον εἰς τὴν Παγκόσμιον Ἐκθεσιν Ν. Ὑόρκης τοῦ 1939, καθ' ὃν χρόνον προιστάμην τῆς ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτεῖαις Ἑλληνικῆς Πρεσβείας.

Καίτοι ἐδαπανήσαμεν διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν διακοσμησίν του ποσὰ ἀσυγκρίτως μικρότερα τῶν δαπανηθέντων ὑπὸ τῶν ἰσοτίμων μετὰ ἡμᾶς Κρατῶν, ὡς λ. χ. τῆς Γιουγκοσλαβίας ἢ τῆς Ἑλβετίας, ἢ ἐμφάνισίς μας, χάρις εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν αἶσθημα, τὴν πείραν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ὑπὸ τῶν παραδόσεων τῆς ἐνδόξου παρελθόντος πατρίδος μας ἐμπνευσμένων Ἀρχιτεκτόνων Μηχανικῶν Δημητρίου καὶ Ἀλεξάνδρας Μωρέτη, ὑπῆρξε κατὰ πολὺ ὑπερέτερα τῶν ἄλλων καὶ ἡ ἐπιτυχία ἡμῶν ἦτο ἀναντίρρητος καὶ πανθομολογουμένη παρὰ πάντων τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς ὥρας ἐκείνης Διεθνούς Ἐκθέσεως.

Ἡ σύζυγος τοῦ Προέδρου τῶν Ἡν. Πολιτειῶν κ. Ἐλνινὸρ Ρόζεβελτ, πρώτη Κυρία τῆς Ἀμερικῆς, τὴν ὁποίαν συνήνητσα εἰς Οὐάσιγκτῶνα ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπίσκεψίν τῆς εἰς τὸ ἐν τῇ Ἐκθέσει τῆς Ν. Ὑόρκης ἡμέτερον περίπτερον, μοι ἐξέφρασε μετὰ ἀνεπιφύλακτον ἐnthουσιασμόν τὸν ἀπροκάλυπτον θαυμασμόν τῆς, τόσον διὰ τὰ λαμπρὰ σύγχρονα ἐκθέματα ἡμῶν, ὅσον καὶ διὰ τὰ περίφημα κλασσικῆς ἑλληνικῆς τέχνης ἀθάνατα μνημεῖα, ἅτινα ἐξετίθεντο ἐκεῖ εἰς τὸν εὐσεβῆ θαυμασμόν τοῦ Νέου Κόσμου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εὐρυθμὸν καὶ ἀρμονικὴν παρουσίαν τῶν.

Εἰκ. 1. New York World's Fair 1939. Τὸ θέμα τῆς ἐκθέσεως ὑπῆρξεν «Ὁ Κόσμος τῆς αὐριον». Ἡ πρόσοψις τοῦ περιπτέρου μας ἐκρατήθη ἀπλῆ μετὰ τὸ παίξιμον τῶν ὀγκων. Ἀριστερά, συμβολικὸν ἄγαλμα ἐνὸς τεχνικοῦ καὶ δεξιὰ ἓνα ἀντίγραφον τοῦ Ἑρμοῦ ἐχαρακτῆριζον τὰς δύο τάσεις τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος. Καθ' ἣν ἐποχὴν ἤρχιζεν εἰς τὴν Εὐρώπην ὁ Β'. Παγκόσμιος πόλεμος, ἡ ἐπιγραφή τῆς προσόψεως, ἀπόσπασμα μίας ὁδοῦ τοῦ Πινδάρου, ὠμίλει περὶ τῆς εὐνομίας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εἰρήνης, ὡς θεμελίων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐλευθέρας πολιτείας. Ἡ ἐπιγραφή ἐπιστέφεται ἀπὸ γύψινον ἀντίγραφον ἀποσπάσματος τῆς πομπῆς τῶν Παναθηναίων (ἐσωτερικὴ ζωφόρος Παρθενῶνος).

Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΠΤΕΡΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Εις τὸ σύνολόν των, αἱ διεθνεῖς Ἐκθέσεις εἶναι μία δοξολογία τοῦ πνεύματος τῆς συνεργασίας τῶν λαῶν, τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς τέχνης.

Μικρᾶς ἢ μεγάλης διαρκείας πανηγυρικαὶ διεθνεῖς ἐκδηλώσεις τῆς εἰρήνης, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐπίσημος ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ἐκάστης χώρας συνεργάζεται μετὰ τὴν τεχνικὴν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν τουρισμόν, μετὰ πολὺτιμον ἀποτέλεσμα τὴν παράλληλον ἀνάπτυξιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν λαῶν εἰς ὄλους τοὺς τομεῖς.

Ἡ ὀργάνωσις μιᾶς τοιαύτης Ἐκθέσεως καὶ εἰδικώτερον ἡ ὀργάνωσις ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἐνὸς ἑλληνικοῦ περιπτέρου εἶναι, κατὰ βᾶσιν, ὀργάνωσις καὶ ἐκτέλεσις τεχνικῶν ἔργων, μετὰ ἔθνικὰς ἀπαιτήσεις τὴν εὐπρέπειαν, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν ὑψηλοφροσύνην καὶ μετὰ σοβρᾶς αἰσθητικὰς ἀξιώσεις ἀρχιτεκτονικῆς συνθέσεως καὶ διακοσμῆσεως.

Ὑπὸ τοῦ κ. Δ. ΜΩΡΕΤΗ, Ἀρχιτέκτονος, Τεχν. Συμβούλου τῆς Διευθύνσεως Ἐκθέσεων τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου

Διὰ τῶν περιπτέρων μας εἰς τὰς Ἐκθέσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ προβάλλεται ἡ Ἑλλάς ἐνώπιον τοῦ διεθνοῦς κοινοῦ καὶ διὰ τοῦτο αἱ ἠθικαὶ εὐθύναι τῶν Τεχνικῶν, ποὺ ἀναλαμβάνουν τὸν προγραμματισμόν, τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν περιπτέρων, εἶναι μέγιστα.

Ἀπὸ τοῦ 1938, διὰ τῆς συνεργασίας μετὰ τοῦ τότε ἀρμοδίου Ὑφυπουργείου Τουρισμοῦ Ἑλλήνων Τεχνικῶν, ἡ αἰσθητικὴ ἐμφάνισις καὶ γενικῶς ἡ τεχνικὴ ὀργάνωσις τῶν Ἑλληνικῶν περιπτέρων ἀντιμετωπίζεται συμφώνως πρὸς τὴν μεγάλην σημασίαν τῆς καὶ μετὰ τὴν ἀναζητήσασθαι εἰς τὰς μορφὰς καὶ τὰς πηγὰς τῆς Ἑλληνικῆς παραδόσεως τῆς ἀρχιτεκτονικῆς συνθέσεως ἐκάστου περιπτέρου.

Τὰ ἐμπορικὰ ἐκθέματα, ὡς δείγματα τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων τῆς βιομηχανικῆς καὶ γεωργικῆς πα-

Εἰκὼν 2.—Παράδειγμα τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐνεφανίζοντο τὰ Ἑλληνικὰ περίπτερα εἰς τὰς πρὸ τοῦ 1938 Ἐκθέσεις. Χαρακτηριστικὴ εἶναι εἰς τὴν ἀνωτέρω περίπτωσιν (Λειψίας 1929) ἡ χρησιμοποίησις ἀραβικῶν μοτίβων, ἢ κακῆ τοποθετήσεως τῶν ἐκθεμάτων, ἢ ἐν γένει τελείως ἀκαλαισθητος σύνθεσις τῶν ἐπί μέρους, κακοῦ γούστου, λεπτομερειῶν. Κατὰ τὴν πρὸ τοῦ 1938 ἐποχὴν, ἐλάχιστα περίπτερα, καὶ αὐτὰ μόνον Παγκοσμίων Ἐκθέσεων, ἐμελετήθησαν ἀπὸ ἀρχιτέκτονας, καὶ τούτους ξένους (Παρίσι 1889, Βρυξέλλαι 1935). Ὅλα τὰ ἄλλα περίπτερα ὀργανοῦντο προχειρῶς ἀπὸ διοικητικοὺς ὑπαλλήλους, ἄνευ σχεδίων. Κατ' ἐξαιρέσιν, μόνον τὰ περίπτερα εἰς τὰς Παγκοσμίου Ἐκθέσεις Παρισίων 1937—Διακοσμητικῶν Τεχνῶν—καὶ 1925 κατασκευάσθησαν βάσει σχεδίων Ἑλλήνων Τεχνικῶν, τὸ μὲν πρῶτον τοῦ Κ. Σκυριανοῦ, τὸ δὲ δεύτερον τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Ζούλια. Ἀπὸ τοῦ 1938, ὄχι μόνον τὰ σχέδια ὄλων τῶν Περιπτέρων ἀλλὰ καὶ ἡ διεύθυνσις τῆς τεχνικῆς ὀργανώσεως τῶν περισσοτέρων ἀναλαμβάνονται ἀπὸ Ἑλλήνας εἰδικευθέντας Τεχνικούς.

πραγωγής της βιοτεχνίας μας, ενδιαφέρουν άσφαλώς τας ελληνικές εξαγωγάς και πρέπει να δεχθώμεν, ότι αι Έκθέσεις είναι χρήσιμοι διά την υποβοήθησιν του έργου των εξαγωγέων και των έμπορικων αντιπροσώπων.

Παρ' όλην όμως την βασικήν ταύτην σημασίαν των Έκθέσεων διά την ανάπτυξιν των έμπορικων συναλλαγών, *δεν πρέπει να άγνοήται τó γεγονός*, ότι, ενώ οι έμπορικώς συναλλασσόμενοι με την χώραν μας ενδιαφέρονται διά τας έμπορικές των υποθέσεις, όλοι οι άλλοι έπισκέπεται των περιπτέρων μας, των οποίων ό αριθμός άνέρχεται εις 10 περίπου εκατομύρια κατ' έτος, έρχονται εις τά Έλληνικά Περιπτέρα διά να μορφώσουν μίαν ιδέαν περί της πατρίδος ήμων, έρχονται «διά να δούνε Έλλάδα», με την ίδίαν διάθεσιν με την οποίαν οι Άθηναίοι θά ήθελαν να ίδουν Σουηδίαν, π.χ., εις μίαν Σουηδικήν Έκθεσιν του Ζαπτείου.

Είναι αυτονόητος, λοιπόν, ή σημασία του ρόλου των υπεύθύνων της τεχνικής όργανώσεως των περιπτέρων μας, που πρέπει να προγραμματίζουν, να σχεδιάζουν και να διευθύνουν την *έμπρόθεσμον* έκτέλεσιν των έργων, με έπιτυχή συνδυασμόν όλων των άνωτέρω άναγκαίων και έπιβεβλημένων έθνικων, οικονομικων και αισθητικων άπαιτήσεων.

Λόγω του είδους του έργου, τó όποιον, παρ' όλας τας αισθητικές αξιώσεις, πρέπει να έκτελεσθί έμπροθέσμως, εις ξένην χώραν, έντός έλαχίστων προθεσμιών, ή Τεχνική Διεύθυνσις των Έκθέσεων πρέπει να είναι ταυτοχρόνως έπιτελικόν και έκτελεστικόν όργανον.

Διότι είναι άναμφισβήτητον, ότι, εις τελευταίαν άνάλυσιν, ή *έπιτυχία* ένός Έλληνικού Περιπτέρου εις μίαν Διεθνή ή Παγκόσμιον Έκθεσιν είναι κυρίως άποτέλεσμα της *έργασίας* του Τεχνικού, ό όποιος θά έκτελέση τά αρχιτεκτονικά σχέδια, θά έπιβλέψη τας κατασκευάς, θά προετοιμάση τά διακοσμητικά στοιχείά του και έν γένει θά συντονίση έντός του πλαισίου της λεγομένης «Τεχνικής Όργανώσεως των Περιπτέρων» όλας τας σχετικές προσπάθειάς και τούς άρμοδιους παράγοντας, μέχρις άκόμη και της έπιλογής των έκθεμάτων, εις τρόπον ώστε τó σύνολον να παρουσιάζεται με *έλληνικότητα*, με άρμονικήν διάταξιν

των χώρων και με έκθέματα τά όποία, αυτά καθ' έαυτά αλλά και λόγω του τρόπου της έκθέσεώς των, να προκαλούν και να κεντρίζουν τó ενδιαφέρον των ξένων.

Ό υπεύθυνος Τεχνικός εκάστης Έκθέσεως όφείλει να προγραμματίζη την ελληνικήν συμμετοχήν και να συντάσση τόν προϋπολογισμόν δαπάνης. Καί πλην της αρχιτεκτονικής συνθέσεως και των λεπτομερών σχεδίων κατασκευής, όφείλει να προσδιορίζη λεπτομερώς τας μεθόδους και τά ύλικά κατασκευής και όταν άκόμη τó έργον γίνεται εις χώρας ως ή Συρία, τó Πακιστάν ή ή Άβησσυνία, διά τας όποιάς ούδεμία προηγουμένη πληροφορία ύπάρχει, ούτε διά τά ύλικά, ούτε διά την άπόδοσιν των έργατων, ούτε διά τας έν χρήσει μεθόδους κατασκευών.

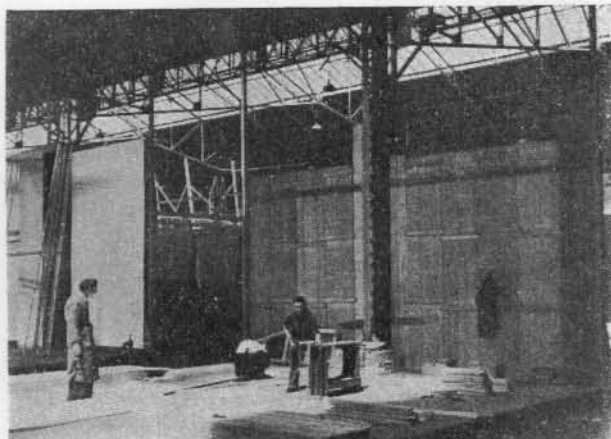
Όφείλει άκόμη να διενεργή, έν συνεργασία με τας επί τόπου Πρεσβείας ή Προξενεία, τας δημοπρασίας και άναθέσεις και να παρακολουθί έκ του σύνεγγυς την έκτέλεσιν των έργων, άποφασίζων, έφ' όσον είναι άνάγκη, την προσαρμογήν και τροποποίησιν των μελετών.

Όφείλει να προνοή έγκαίρως δι' όλας τας λεπτομερείας, διότι ό χρόνος κυριολεκτικώς καλπάζει εις αύτάς τας περιπτώσεις. Να θέτη και να τηρή τας προθεσμίας. Να μεριμνή διά την κανονικήν παραλαβήν των έργων και να προβαίνη εις την εκκαθάρισιν των έργολαβιών.

***

Την τεχνικήν όργανωσιν των περιπτέρων πρέπει να συμπληρώνη ή καλή όργανωσις της λειτουργίας των κατά την διάρκειαν της Έκθέσεως. Η ύποδοχή των έπισήμων έπισκεπτών, ή διαχείρισις των έμπορικων έκθεμάτων, ή παροχή έμπορικων πληροφοριών δι' αύτά και διά τó σύνολον της Έλληνικής παραγωγής, ή έκμετάλλευσις της Έκθέσεως δι' έμπορικήν και τουριστικήν διαφήμισιν της Ελλάδος κλπ., συγκροτούν άπαντα ταύτα ένα δεύτερον κύκλον έκδηλώσεων έθνικής δραστηριότητος, ό όποιος όμως έπεται του έργου των Τεχνικων και στηρίζεται άπολύτως επί των άποτελεσμάτων της έργασίας αυτών.

Ούτω, παραλλήλως πρós την τεχνικήν όργανωσιν,

Είκονες 3, 4. Πώς όρχίζουσι να κατασκευάζωνται τά περίπτέρα. Άριστερά, επί ένός χιονοσκεπούς οικόπεδου, θεμελίωσις επί ξυλίνων πασσάλων του περιπτέρου Φραγκφούρτης 1952 και δεξιά ό παραχωρούμενος χώρος, έντός μεγάλου ύποστέγου, διά τήν κατ' έτος έγκατάστασιν του Έλλην. Περιπτέρου εις τήν Έκθεσιν Παρισίων (1952,53,54,55).

Εικόνες 5, 6. 'Επί του οικοπέδου τῆς εἰκόνας 3, ἐντὸς 29 ἡμερῶν κατεσκευάσθη καὶ ὠργανώθη τὸ ἀνωτέρω περίπτερον εἰς τὴν Φραγκφούρτην, 1952 (ἄνω), καὶ εἰς τὸν χώρον τῆς εἰκόνας 4 κατασκευάζεται ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν τὸ περίπτερον Παρισίων. Ἡ κάτω εἰκὼν παριστᾷ τὸ περίπτερον τοῦ 1953, τῷ ὁποίῳ ἡ κατασκευὴ καὶ ὀργάνωσις ἐγένετο ἐντὸς 10 μόνων ἡμερῶν

εις τής οποίας τὸ ἔργον ἀντανακλάται τὸ ἔθνικόν μας γόητρον καὶ ἡ ὁποία ἐσημείωσε μέχρι τοῦδε ἀξιόλογον ἐπιτυχίαν, διεθνῶς ἀναγνωρισθεῖσαν, ὀφείλομεν νὰ ἀναβιβάσωμεν καὶ τὴν στάθμην τῆς λεγομένης ἐμπορικῆς ὀργανώσεως τῶν περιπτέρων μας.

Δεδομένου δὲ ὅτι ὁ πρακτικὸς ἀντικειμενικὸς σκοπὸς ὀλοκλήρου αὐτῆς τῆς προσπάθειας εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐξαγωγῶν ἑλληνικῶν προϊόντων, εἶναι φυσικὸν ὅτι ὁ ἐμπορικὸς οὗτος τομεὺς ἐνδιαφέρει κυρίως τὰς Ὑπηρεσίας τοῦ ἐξωτερικοῦ μας ἐμπορίου καὶ τοὺς ἐπαγγελματικοὺς Ὀργανισμοὺς τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν βιομηχάνων. Ἐνεκα τούτου, ἄλλωστε, εἰσηγήθημεν, τῷ 1952, τὴν μεταφορὰν τῆς Ὑπηρεσίας Ἐκθέσεων εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐμπορίου, διὰ νὰ ἐνισχυθῇ ὁ τομεὺς οὗτος, ὁ ὁποῖος πολλὰκις μέχρι σήμερον παρουσίασε μειονεκτικὰ σημεῖα, λόγῳ τῆς συνεχιζομένης ἐλλείψεως προγράμματος ἐμπορικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν Ἐκθέσεων καὶ λόγῳ ἀδιαφορίας τῶν ἐκθετῶν, παρ' ὅλην τὴν παραδοχὴν τῶν ἐκ τῶν περιπτέρων μας ἐμπορικῶν ὠφελημάτων.

Ἡδὴ, μὲ τὴν ὀργάνωσιν τῆς Δ' Ὀψεως Ἐμπορικῶν Ἐκθέσεων εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐμπορίου καὶ τὴν σύστασιν, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ κ. Λ. Μακκά, τῆς ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκθέσεων, ἣτις τελεῖ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ Ἐμπορίου κ. Ι. Ἰωάννου καὶ περιλαμβάνει ὡς μέλη τῆς τοὺς προέδρους τῶν Ἐμπορο-βιομηχανικῶν Ἐπιμελητηρίων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Θρονίκης, τοὺς Προέδρους τῶν Συνδέσμων Βιομηχάνων καὶ Ἐξαγωγέων καθὼς καὶ τοὺς ἀρμοδίους ὑπηρεσιακοὺς παράγοντας, ἔγινε τὸ πρῶτον βῆμα διὰ τὴν καλλιτέραν ἐμπορικὴν ὀργάνωσιν τῶν περιπτέρων μας.

Τὰ ἐκθέματα, τὰ ὁποῖα συνήθως ἀποστέλλονται

εἰς τὰς Ἐκθέσεις, εἶναι τὰ ἐξῆς, διαιρούμενα εἰς 10 ὁμάδας, καθ' ἡμετέραν κατάταξιν, εἰς τὴν ὁποῖαν ὡς γνώμων ἐλήφθη οὐχὶ ἡ προέλευσις ἢ ἡ κατεργασία ἐκάστου εἴδους ἀλλὰ ἡ χρησιμοποίησις του, εἰς τρόπον ὥστε ν' ἀποτελοῦν ὁμοειδεῖς ἐκθεσιακὰς ὁμάδας.

ΟΜΑΣ I. Ἐννοια τοῦ Κράτους.

Εἰκόνες Βασιλέων, Στέμμα, Σημαῖαι, Χάρται καὶ Φωτογραφίαι γεωργικῆς καὶ βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ζωγραφικαὶ συνθέσεις ἐπὶ ἱστορικῶν θεμάτων, φωτογραφικαὶ συνθέσεις, σχέδια καὶ μακέτες μεγάλων δημοσίων παραγωγικῶν ἔργων, στατιστικά.

ΟΜΑΣ II. Τουρισμός.

Τουριστικοὶ χάρται, φωτογραφίαι ἀρχαιοτήτων, λουτροπόλεων, τουριστικῶν τόπων, δημοσίων ἔργων, ναυτιλίας, διοράματα, ἀντίγραφα ἀρχαίων ἀγαλμάτων, ψηφιδωτά, μακέτες πλοίων, διαφημιστικὰ ἔντυπα, ἀξιόλογοι ἐκδόσεις, ἔργα συγχρόνου ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς, σχέδια καὶ μακέτες τεχνικῶν ἔργων τουριστικῆς σκοπιμότητος.

ΟΜΑΣ III. Εἶδη διατροφῆς.

Καπνὸς καὶ σιγαρέττα, σταφῆς καὶ λοιποὶ ξηροὶ καρποί, οἶνοι καὶ ποτά, ἔλαια καὶ ἐλαῖαι, βρώζι, μέλι, κονσέρβες τροφίμων καὶ νωπὰ φρούτα, χαρακτηριστικὰ τρόφιμα.

ΟΜΑΣ IV. Εἶδη ἐνδύσεως.

Βαμβάκι, κουκούλια, νήματα καὶ ὑφάσματα (βαμβακερά, μεταξωτά, μάλλινα, ραιγιόν), φοῦστες καὶ μπλουζες, ὑποδήματα, τσάντες, γάντια, ζῶνες, κοσμήματα λαϊκῆς τέχνης, γουναρικά, δέρματα μικρῶν ζῶων.

Εἰκὼν 7. Μιλὰ νον 1953. Ἡ πρόοψις τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος. Διὰ τὸν τουρισμὸν τῆς εἰσόδου, ἡ λοξὴ τοποθέτησις μιᾶς γωνίας ἀρχαίου Ναοῦ μὲ τὸν δριγκόν τῆς καὶ ἓνα δωρικὸν κίονα, στὶς κλασσικὲς ἀναλογίας, καὶ ἡ ἑναρμόνισις τῶν χρωματισμῶν ἐδημιούργησαν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν στοὺς πολυαριθμοὺς ἐπισκέπτας τοῦ περιπτέρου μας.

Εικών 8. Έκθεσις Σμύρνης 1953. Τό νέον μόνιμον ἑλληνικόν περίπτερον κατεσκευάσθη μέ σκελετόν ἐκ μπετόν-ἀρμέ καί σιμεντολίθων. Ἐίς τό ἔμπροσθεν τμήμα ὑπάρχει βοηθητική αἴθουσα ἐκθέσεων εἰς τόν 1ον ὄροφον καί ἐγκατάστασις γραφείων τῆς ὑπηρεσίας εἰς τόν 2ον.

ΟΜΑΣ V. Εἶδη ἐσωτερικῆς διακοσμῆσεως.

Τάπητες, ἐπιπλα, καπλομάδες, ὕφαντά, κεντήματα, βελέντζες, ἀγυροχοϊκά, κοῦκλες μέ ἔθνικας ἐνδυμασίας, διακοσμημένα πιάτα καί βάζα κεραμεικῆς καί ὑαλουργίας, εἶδη λαϊκῆς τέχνης.

ΟΜΑΣ VI. Εἶδη οἰκιακῆς οἰκονομίας.

Πανικά εἶδη, σπόγγοι, θερμάστρες καί γκαζιέρες πετρελαίου, ἠλεκτρικῆς κουζίνες καί ψυγεῖα, θερμοσίφωνες, σκεύη ἔμαγιέ καί ἀλουμίνου, εἶδη ἐξ ἐλαστικοῦ.

ΟΜΑΣ VII. Οἰκοδομικά ὕλικά.

Μάρμαρα, ὑαλοπίνακες, τοιμέντο, μωσαϊκαί πλάκες, πισσόχαρτα, ἐξαρτήματα ὑδραυλικῶν ἐγκαταστάσεων καί ὑγιεινῆς, μονωτικά ὕλικά, εἶδη ὑαλουργίας, σώματα καλοριφέρ, χρώματα οἰκοδομῶν.

ΟΜΑΣ VIII. Χημικά προϊόντα.

Σάπωνες καί πυρηνέλαια, κολοφώνια καί τερεβινθέλαια, βιομηχανικαί κόλλαι, πλαστικά ὕλαι, χρώματα ἀνιλίνης, φάρμακα, ἀρωματικά φυτά, προϊόντα διύλισεως πετρελαίου.

ΟΜΑΣ IX. Εἶδη μεταλλοβιομηχανίας.

Μεταλλεύματα, σωλήνες, σύρματα, ράβδοι καί φύλλα μεταλλικά, μεταλλικά ἐπιπλα.

ΟΜΑΣ X. Μηχανήματα καί ἐργαλεῖα.

Πετρελαιομηχαναί, γεωργικά ἐργαλεῖα καί θερισταλωνιστικαί μηχαναί, μηχαναί κατασκευῆς πλίνθων, μυλόπετρες, ἀκονόλιθοι, ψεκαστήρες.

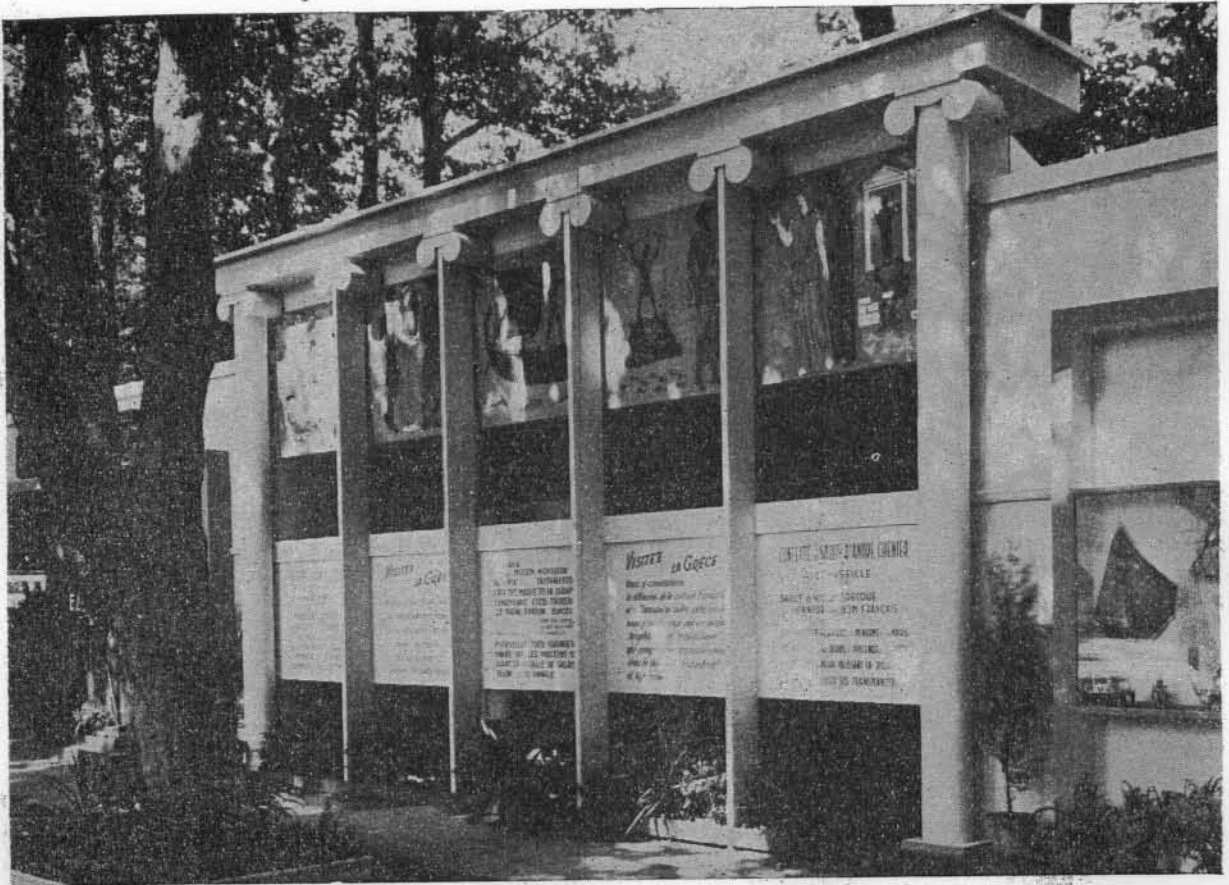
Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, τῶν μὲν ομάδων I καί II τὰ ἐκθέματα ἐτοιμάζονται ἀπό τὴν τεχνικὴν Ὑπηρεσίαν τῶν Ἐκθέσεων, τῶν δὲ ομάδων III ἕως X παρέχονται, ἐπὶ ἐπιστροφῇ, ἀπὸ τοῦ παραγωγοῦ εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν.

Ἄπαντα τ' ἀνωτέρω συγκεντρώνονται καί ἀποστέλλονται (δαπάναις τοῦ Κράτους) εἰς τὰ περίπτερά μας, ὅπου ἐκτίθενται ὡς *δείγματα*, ἀνευ οὐδεμιᾶς οἰκονομικῆς ἐπιβαρύσεως τῶν ἐκθετῶν.

***

Βασικὸς ἐμπορικὸς σκοπὸς εἶναι, ὅπως τὰ δείγματα ταῦτα βοηθήσουν εἰς τὸ κλείσιμον παραγγελιῶν καί ἐνισχυθῇ οὕτω ἡ προσπάθεια ἀναπτύξεως τῶν ἐλληνικῶν ἐξαγωγῶν.

Καί πράγματι ὑπάρχουν παραδείγματα ποῦ πείθουν, ὅτι αἱ Ἐκθέσεις μας, ἐφ' ὅσον συνδυάζονται μέ ἀρτίως ὀργανωμένον γραφεῖον πληροφοριῶν καί μέ τὴν αὐτοπρόσωπον παρουσίαν ἐπὶ τόπου ἐκπροσώπων τῶν ἐκθετῶν, βοηθοῦν τὴν ἀνάπτυξιν αὐτὴν περίπου μέ τὸν ἴδιον τρόπον, κατὰ τὸν ὅποιον αἱ προθηκαί τῶν μεγάλων καταστημάτων βοηθοῦν εἰς τὴν προσέλκυσιν ἀγοραστῶν.

Εικών 9. Foire de Marseille 1953. Το κεντρικόν τμήμα τῆς προσόψεως τοῦ ἑλλην. περιπτέρου. Χαρακτηριστικόν εἶναι τὸ στυλιζάρισμα τῆς ἰδέας τῶν Ἴωνικῶν κίονων. Οἱ ζωγραφικοὶ πίνακες ἐξετελέσθησαν ὑπὸ μακετῶν τοῦ ζωγράφου κ. Σπ. Βασιλείου καὶ ἀναφέρονται εἰς τὸν ἐποικισμὸν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Φωκαέων. Αἱ ἐπιγραφαὶ περιέχουν ἀποσπάσματα διασήμων Γάλλων ποιητῶν διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλὰ διὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ ἡ προθήκη αὕτη τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ἐξωτερικόν, πρέπει νὰ εἶναι ἐλκυστικὴ καὶ νὰ πείθῃ μὲ τὴν καλαιστοθησίαν τῆς. Διὰ τοῦτο ἰδιαιτέρως ἐπιμένομεν εἰς τὸν τονισμὸν τοῦ ρόλου τοῦ ὑπευθύνου τῆς ὀργανώσεως, ἐκάστου περιπτέρου, Τεχνικοῦ.

Σχεδὸν πάντοτε τὰ περίπτερα μᾶς εἶναι ἓνα παιγνίδισμα τῆς φαντασίας, ποῦ ἰσορροπεῖ μεταξὺ τῆς μοντέρνας ἀντιλήψεως περὶ τέχνης, μὲ ἐρμηνεῖαν θεμάτων τῆς λαογραφίας μᾶς, καὶ τῶν ἀναμνήσεων ἢ τῶν ἀπηγήσεων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μᾶς ρυθμολογίας.

Διότι ὀφείλομεν νὰ ἀπευθυνώμεθα εἰς τοὺς ξένους, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ ἔννοια «Ἑλλάς» εἶναι ἤδη κατὰ ἓνα τρόπον καθωρισμένη ἀπὸ τὴν σχολικὴν καὶ τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴν τῶν μὲρφοσιν, μὲ μοτίβα τὰ ὁποῖα νὰ ἀνταποκρίνονται καὶ νὰ ἔχουν συγγένειαν πρὸς ὅ,τι περὶ τοῦ φαντάζονται ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς προσφέρῃ, εἰς ἀρχιτεκτονικὰς μορφάς, ἓνα ἑλληνικὸν περίπτερον.

Συνήθως αἱ ἐκθεσιακαὶ κατασκευαὶ εἶναι προσωριναί, διαρκείας ἀπὸ 5 ἕως 30 τὸ πολὺ ἡμερῶν εἰς τὰς Ἐμπορικὰς Ἐκθέσεις (Foire) καὶ μέχρις 6 μηνῶν εἰς τὰς Παγκοσμίους Ἐκθέσεις (Expositions).

Εἰς τὴν Σμύρνην, τὴν Φραγκφούρτην, τὸ Παλέρμον καὶ τὴν Δαμασκὸν ἀνηγέρθησαν κατὰ τὰ ἔτη 1953

καὶ 1954 κτιστὰ περίπτερα, μόνιμα τοῦλάχιστον διὰ τὰ 10 ἔτη, διὰ τὰ ὁποῖα θὰ διαρκέσῃ ἡ παραχώρησις τῶν οἰκοπέδων τῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς τὰς ἄλλας Ἐκθέσεις τὰ περίπτερά μᾶς δημιουργοῦνται εἰς ὑπαίθρια οἰκόπεδα ἢ ἐντὸς ἐστεγασμένων χώρων (Palais des Nations).

Καὶ τὰ περίπτερα τῆς δευτέρας ταύτης περιπτώσεως, τὰ ὁποῖα κατασκευάζονται ἐξ ἀρχῆς κατ' ἔτος καὶ ἀποξηλώνονται ἐξ ὁλοκλήρου μετὰ τὸ πέρας ἐκάστης περιόδου Ἐκθέσεως, καθὼς καὶ ἡ ἐσωτερικὴ διαρρύθμισις καὶ διακόσμησις τῶν μονίμων περιπτέρων μᾶς, ὀφείλουν κατ' ἔτος νὰ ἐμφανίζονται ὑπὸ τελείως διαφορετικὴν μορφήν, διὰ νὰ εἶναι πάντοτε ἐλκυστικὰ καὶ ἐνδιαφέροντα διὰ τοὺς ξένους.

Πρέπει, κατὰ συνέπειαν, οἱ μελετηταὶ Ἀρχιτέκτονες νὰ συλλαμβάνουν μὲ πλουσίαν φαντασίαν τὰ θέματά των καὶ νὰ εἶναι γνωστοὶ τῶν ἱκανοτήτων τῶν τεχνιτῶν καὶ τῶν συνηθειῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων εἰς τὰς χώρας ταύτας. Καὶ τοῦτο, ἵνα εἶναι ἐκτελέσιμος ἡ μελέτη των, ἢ ὁποῖα, ἐκτὸς τῶν σχεδίων, ἀποτελεῖται καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ σχετικὰ τεύχη τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν δημοπράτησιν τοῦ ἔργου.

Τὰ ἔργα ταῦτα, ἥτοι ἡ κατασκευὴ, διαρρύθμισις καὶ διακόσμησις τῶν περιπτέρων μᾶς, ἐκτελοῦνται ἐπὶ τόπου δι' ἀναθέσεως εἰς ἐργολάβους, πάντοτε κατόπιν

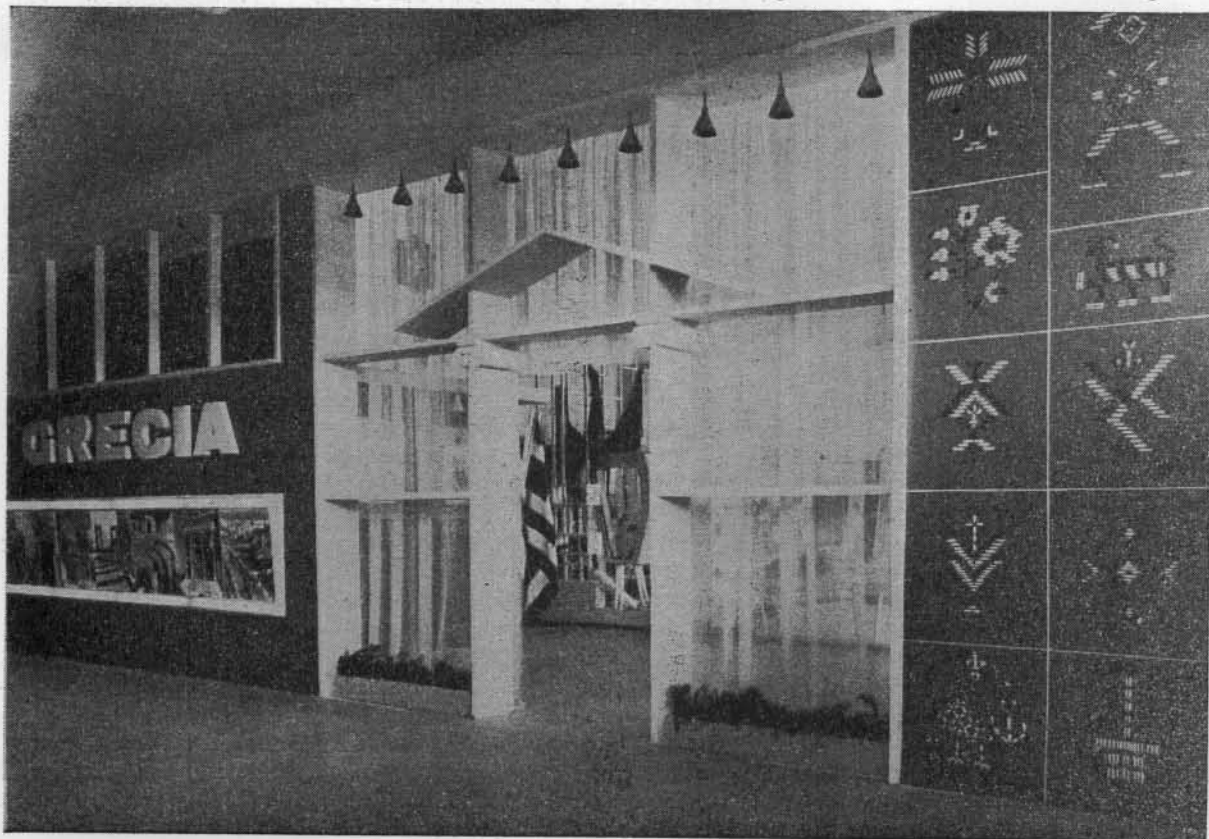
δημοπρασιών, και πρέπει, λόγω της διακοσμητικής των φύσεως και της πλαστικής μορφής των, να επιβλέπωνται από τους ίδιους τους μελετήσαντας ταυτά 'Αρχιτέκτονας. 'Οσάκις δὲν ἐτηρήθη τοῦτο, τὰ περίπτερα ἐσημείωσαν ἀποτυχίαν.

Αἱ δημοπρασίαι ἐκτελέσεως τῶν ἔργων διενηργούντο παλαιότερον μόνον ἐπὶ τόπου, εἰς τὴν πόλιν ἐκάστης 'Εκθέσεως, ἀπὸ 2 ἡμῶν ἐτῶν διενεργούνται ταυτοχρόνως καὶ εἰς τὰς 'Αθήνας, διὰ νὰ παρέχεται εὐχέρεια καὶ εἰς 'Ελλήνας ἐργολάβους ν' ἀναλαμβάνουν τὴν κατασκευὴν τῶν περιπτέρων καὶ διὰ νὰ ἐπιτυγχάνωνται καλλίτεροι, τιμαὶ ἐκ τοῦ εὐρύτερου συναγωνισμού καὶ κυρίως ἐκ τῆς ψυχολογικῆς ἐπιδράσεως εἰς τοὺς ξένους μειοδότας.

Λόγω τῆς ἐιδικῆς φύσεως τῶν ἔργων, ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰς δημοπρασίας ταύτας δὲν εἶναι συνήθως πολὺ μεγάλη, διότι, χωρὶς νὰ εἶναι μεγάλης κλίμακος ἔργα, εἶναι τόσοσὺν πολυσύνθετα καὶ ἔχουν τοιαύτην ποικιλίαν, πάσης κατηγορίας, κατασκευῶν καὶ ἐγκαταστάσεων, διέπονται δὲ ἀπὸ τόσοσὺν αὐστηρῶς προκαθορισμένης προθεσμίας, ὥστε ἔχει δημιουργηθῆ, ἐκ τῶν πραγμάτων, μία εἰδικεὺς ὀρισμένων ἐργολάβων, πού ἀναλαμβάνουν τὰς ἐκθεσιακάς ταύτας κατασκευάς, μὲ ἄλλους τοὺς κινδύνους των, λόγω τῶν μεγάλων ποινικῶν ρητρῶν καὶ λόγω αὐξήσεως τῶν τιμῶν τῶν ὑλικῶν καὶ ἡμερομισθίων κατὰ τὰς τελευταίας 10—15 ἡμέρας πρὸ τῶν ἐγκαινίων ἐκάστης 'Εκθέσεως.

Πάντως εἶναι γεγονός, ὅτι, παρὰ τὰς τόσας δυσχερείας, τὴν παντελῆ σχεδὸν ἔλλειψιν βοηθητικοῦ τεχνικοῦ προσωπικοῦ καὶ τὰ ἐλάχιστα χρονικὰ περιθώρια προετοιμασίας τῶν 'Εκθέσεων, κατωρθώθη, εἰς ἄλλα τὰ περίπτερα, τὰ ὁποῖα ὀργανώθησαν εἰς τὸ 'Εξωτερικόν κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων 18 ἐτῶν, νὰ εἰμεθα ἐγκαίρως ἔτοιμοι, παρ' ὅλον ὅτι πολλὰκις εὐρέθημεν ὑποχρεωμένοι νὰ κατασκευάσωμεν καὶ ὀργανώσωμεν περίπτερα ἐντὸς 8 ἢ 10 ἡμερῶν. Εἶναι αὐτονόητον πόσον κοπιῶδες εἶναι τὸ ἔργον τοῦτο διὰ τὸν ἐπιβλέποντα Μηχανικόν, ὁ ὁποῖος ἐπωμίζεται ἄλλας τὰς εὐθύνων καὶ ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ διδῆ δι' ἄλλα τὰς τελευταίας ὁδηγίας, ἀποφασίζων, συντονίζων καὶ οὐσιαστικῶς διευθύνων ἄλλα τὰ συνεργεία. Σχεδὸν εἰς ἐκάστην 'Εκθεσιν, ὁ ἐπιβλέπων Μηχανικός, ὁσάκις εἶναι καὶ ὁ διευθυντὴς τῆς τεχνικῆς ὀργανώσεως τοῦ Περιπτέρου, φθάνει εἰς τὰ ὄρια τῆς ἀνθρωπίνης ἀντοχῆς.

Μόνη ἄλλ' οὐσιώδης ἠθικὴ ἀμοιβὴ δι' ὄλους τοὺς τοὺς κόπους εἶναι ἡ ἐπὶ τόπου κοινὴ ἀναγνώρισις τῆς ἐπιτυχίας καὶ ἡ συναίσθησις, ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο συμβάλλει, εἰς περιοχὰς διεθνοῦς συγκρίσεως, εἰς τὴν εὐπρόσωπον ἐμφάνισιν τῆς 'Ελλάδος, καὶ ἐμμέσως, διὰ τῆς διαφημίσεως τῶν ἐλληνικῶν προϊόντων, εἰς τὴν ἀνοδὸν τῆς χαμηλῆς σιᾶθμης τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Εἰκὼν 10. Ἡ πρόσοψις τοῦ ἐλληνικοῦ περιπτέρου εἰς τὴν 'Εκθεσιν Μιλάνου 1954. Τὰ διακοσμητικὰ θέματα δεξιὰ τῆς εἰσόδου ἔχουν ληφθῆ ἀπὸ ἐλληνικὰ κεντήματα.

Εικών 11. Η αΐδουσα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλυπτικῆς εἰς τὸ Περίπτερον Νέας Ὑόρκης, 1939. Εἰς τὸ δάδος μία φωτογραφικὴ σύνδεσις, με ἀντιπαραβολὴν ἀρχαίων ἀγαλμάτων πρὸς συγχρόνους ἀγρότας. Ὑπάρχουν 5 πρωτότυπα ἀρχαῖα ἀγάλματα, ἀποσταλέντα ἀπὸ τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν. Οἱ τοῖχοι εἶναι ἐπενδεδυμένοι με πλάκες μάρμαρου Ἀγίας Μαρίνης. Τὸ ὑψηλὸν φριδῶριον τοῦ πατώματος, ἀπὸ πράσινον μάρμαρον τῆς Λορίσης. Εἰς τὸ διάζωμα τοῦ τοίχου ἀποσπάσματα φωτογραφικῆς ἀναπαραστάσεως τῆς πομπῆς τῶν Παναθηναίων.

Σημείωμα τῆς Συντάξεως

Κατὰ τὸν παρελθόντα Μάϊον ἐκυκλοφόρησε εἰς 80 ἐν ὄλῳ ἀντίτυπα τεύχος ἐξ 120 πολυγραφημένων σελίδων ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ἑλλάς εἰς τὰς Παγκοσμίους καὶ Διεθνεῖς Ἐκθέσεις—Κριτικὴ ἐνὸς Ἔργου Ἐθνικῆς Προβολῆς—1938-55», εἰς τὸ ὁποῖον παρέχονται ἀποσπάσματα ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ δημοσιεύσεων σχετικῶς μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς τεχνικῆς ὀργανώσεως τῶν Ἑλληνικῶν Περιπτέρων εἰς τὰς Ἐκθέσεις τοῦ Ἑξωτερικοῦ.

Λόγω τοῦ ὅτι ἅπανα ἡ ἐργασία αὕτη ὀφείλεται εἰς Ἑλληνας Τεχνικούς, ἐθεωρήσαμεν σκόπιμον νὰ παραθέσωμεν καιωτέρω μερικὰς ἐκ τῶν κρίσεων τούτων, ἵνα ἐκτιμηθῇ εὐρύτερον ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἰδιοτύπου τούτου ἔργου συναδέλφων, μελῶν τοῦ Τ.Ε.Ε.

NEA YOPKH 1939

(Εἰκόνας 1, 11, 12)

Καθημερινὴ 1-6 39

Τὸ Ἑλληνικὸν Περίπτερον.

Ἀρθρον τῆς κ. Ἐλένης Βλάχου

Λίγα θήματα μέσα στο περίπτερο φθάνουν δια νὰ ἀντιληφθῇ κανεὶς τὴν κυριώτερή του ἀρετή: τὴν ἀπλόγραμμα

ἀρμονικὴ ἀρχιτεκτονικὴ του, ποὺ στολίζεται με ἐξαιρετικὴ πολυτέλεια ἀπὸ τὸ ὀραιότερο ὕλικό, τὸ ἑλληνικὸ μάρμαρο.

Μάρμαρα μαῦρα τῆς Μάνης, κατακόκκινα τῆς Βυτίας, κίτρινα τοῦ Ἀστακοῦ καὶ τῆς Τίρυνθος, μάρμαρα τῆς Σκῦρου, τοῦ Ναυπλίου, σκεπάζουν ὅλες τῆς ἐπιφάνειες με τοὺς λεπτοὺς χρωματισμοὺς των, χαρίζουν μιὰ λάμψι καὶ συγχρόνως μιὰ ἐντύπωσι σοβαροῦ, στερεοῦ πλοῦτου, ποὺ σπανιώτατα συναντᾶται εἰς τὰ πρόχειρα καὶ ἐπιδεικτικὰ κτίρια τῶν Ἐκθέσεων.

Τίποτε ἄλλο σ' ἓνα τόσο περιορισμένο γῶρο δὲν θὰ μπορούσε νὰ δώσῃ τόσο φῶς, νὰ ἀναδείξῃ τόσο καλά τὴν ἀρχιτεκτονικὴ καὶ τὰ περιεχόμενα τοῦ κτιρίου, καὶ ὁ κ. καὶ ἡ κ. Μωράτη, εἰς τὸ νέοι ἀρχιτέκτονες ἐξ Ἀθηνῶν, ποὺ ὀλομόναχοι ἐσχεδίασαν, ἐξετέλεσαν καὶ διεκόσμησαν ὅλο τὸ περίπτερο, εἶναι πραγματικῶς ἀξιοὶ ὄλων τῶν συγχαρητηρίων.

Ἐλεύθερον Βῆμα 19-6-1939

Τὸ Περίπτερόν μας ἀποτελεῖ συμβολὴν ὀραϊότητος.

Ἀρθρον τοῦ κ. Μιχ. Πολίτη

Εὐγένεια, χάρις, ἀπλότης, μέτρον. Τῆς χαρακτηριστικῆς αὐτῆς ἰδιότητος τοῦ πνεύματος τῆς ἀληθινῆς ὀμορφίης, τῆς πολυτιμότερης ἀρετῆς ἑλληνικοῦ πνεύματος, πουθενὰ ἄλλοῦ δὲν θὰ τῆς εὕρη ὁ ἐπισκέπτης τῆς Παγκοσμίας Ἐκθέσεως

Εικών 12. Το περίπτερον Νέας Ύόρκης, 1939. Τμήμα πλατυσκάλου τής κλίμακος, πού ώδήγει από τό Ισόγειον εις τās αϊθούσας τής άρχαίας Έλληνικής γλυπτικής και τής συγχρόνου λαϊκής τέχνης. Ό ζωγραφικός πίναξ του τοίχου είναι ή σύνθεσις «Εμπορίον» του Κ. Παρθένη.

τής Νέας Ύόρκης συγκεντρωμένες σ' έναν τόσο μικρό χώρο, όσο τό ελληνικό περίπτερο.

Μέσα στο πέλαγος τών οικοδομών και τών εκθεμάτων, πού έξυμνοδν τή μηχανή και τίς δυνατότητές της, στο δικό μας περίπτερο, δίχως νά παραγνωρίζεται ή σημασία πού έχει σήμερα για τήν πρόοδο κάθε χώρας ή έντατική εκμετάλλευσι των πλουτοπαραγωγικών της πόρων, βλέπομε πόσο θαθειά ριζωμένη είναι στο λαό μας ή λατρεία του Ωραίου, ή αγάπη τής Όμορφιάς.

Φαίνεται, όμως, τό ίδιο πνεύμα τής αγάπης πρός τό Όραίο και πρός τό συνώνυμό της, πού είναι ή αγάπη τής Έλλάδος, έπεκράτησε στη διαλογή τών εκθεμάτων και στη διάταξί τους. Γιατί δέν άρκει μονάχα νά έχετε πρώτης ποιότητος εκθέματα, όπως εύτυχώς είναι τά ελληνικά προϊόντα. Χρειάζεται νά ξέρη κανείς νά τά παρουσιάση. Και σ' αυτό τό ζεύγος Μωράτη, βοηθούμενο πάντοτε από τίς επίσημες ελληνικές αρχές, έδωκε τό μέτρο τής Ικανότητός του, πού τήν τρανώτερη απόδειξι τήν έχομε στο θαυμασμό, με τόν όποιο οί επισκέπτες του περιπτέρου μας, και κυρίως οί Ξένοι, εκφράζονται γι' αυτό.

Σχόλια Έφημερίδος Νέας Ύόρκης : ATLANTIS 6-6-1939
Τά βιομηχανικά και άλλα ελληνικά προϊόντα

Αϊ χιλιάδες τών όμογενών τών επισκεφθέντων τό έν τή

Παγκοσμίω Έκθέσει κτίριον τής Έλλάδος τās τελευταίας αυτās ημέρας δύο κυρίως τονίζουν ως τās γενικωτέρας τών έντυπώσεών των : Ότι τό Έλληνικόν Περίπτερον είναι από τά πλέον ένδιαφέροντα τής Έκθέσεως και ότι είναι γνησίως καθ' όλα Έλληνικόν. Τό πρώτον ίσως προέρχεται από τό δεύτερον. Η γοητευτική ελληνική όψις του περιπτέρου από έξω, ή απλότης του, ή παρέχουσα εις αυτό τήν επιδηλιτικότητα τής αξιοπρεπείας, ή ελληνική έσωτερική αρχιτεκτονική και διακόσμησις του, τό Μουσείον του με τά εκθέματα τής αρχαίας ελληνικής τέχνης, πρό παντός τά χρώματα του λευκού και του κυανού τά κυριαρχούντα παντού και ή διάταξι τών εκθεμάτων τό παρουσιάζουν με τās κατ' έξοχήν ελληνικάς άρετάς, ήτοι τήν σεμνότητα, τήν γραφικότητα, τήν άρχοντιάν, τήν καλαισθησιαν και τήν [επίγνωσιν τής πνευματικής άνωτερότητος του ελληνικού πολιτισμού.

BIENNE 1940

Σχόλιον έφημερίδος Έλευθερον Βήμα 4-9-1940

Ό γερμανικός τύπος εκφράζεται εγωμιστικα διά τήν συμμετοχήν τής Έλλάδος εις τήν Έκθεσιν. Ό ελληνικός [λαός δέν ήμπορει παρά νά είναι πλήρως Ικανοποιημένος από τήν κίνησιν αυτήν, ή όποια εξασφαλίζει εις τήν ελληνικήν παραγωγήν και τās ελληνικάς προσόδους τήν εδρείαν των γνωστοποιήσιν εις τό έξωτερικόν. Πρέπει νά εξάρωμεν τήν συντελουμένην εργασία. Αυτη, με τά όλίγα οικονομικά μέσα

που διατίθενται, πολλαπλασιάζεται εν τούτοις εις αποτελέσματα και εξασφαλίζει την παρουσίαν της Ελλάδος εις όλας τὰς μεγάλας διεθνείς Έκθέσεις, όχι μόνον της Εβρώπης και της Βαλκανικής αλλά και του άλλου ήμισφαιρίου. Όλοι ένθυμούνται πόσην ζωηράν έντύπωσιν είχε προκαλέσει τό ελληνικόν περίπτερον εις τήν παγκόσμιον Έκθεσιν της Νέας Υόρκης πρό ενός μόλις έτους.

ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ 1940

Καθημερινή 11-9-40

Χρονογράφημα κ. Σπ. Μελά (Φορτούνιο): "Έκθεσις
Ειδήσεις χθεσινές από τό Βελιγράδι μάς πληροφορούν για τή μεγάλη επιτυχία του ελληνικού περιπτέρου στήν εκεί έκθεσι. Η επιτυχία αυτή δέν είναι παρά άπλη επικύρωσις δύο προηγουμένων: Της Άμερικης και της Διγύπτου. Παντού τά προϊόντα της ελληνικής βιοτεχνίας, της λαϊκής τέχνης, της μόδας, όπως και τά προϊόντα της γής μας και της βιομηχανίας μας, ή φύσις και τά τοπία μας, ό,τι έχει έκτεθη—και με τόν τρόπο που έχει έκτεθη—έχουν θαυμασθή και επαινεσθή. Υπάρχει μιá νεοελληνική καλαισθησία, μιá αισθητική διάχυτη, που όφείλεται σε καταστάλαγμα καλλιτεχνικής ζωής χλιετηρίδων και που εμπνέεται σταθερά όσο και ανεπίγνωστα, όχι μόνον από τά άρχαία μοτίβα αλλά και τά βυζαντινά και τά λαϊκά, όπου συλλαμβάνει κανείς ένα και τό αυτό πνεύμα, γεμάτο λιτότητα, χάρι και άρμονία.

Τά ελληνικά περίπτερα έγιναν παντού αντικείμενο της θερμότερας ύποδοχής. Χωρίς τίποτε τό πομπώδες, χωρίς άσκοπες σπατάλες κι' επιδείξεις πλούτου, άνυπάρκτου άλλωστε, με τά λιτότερα μέσα, έπεβλήθησαν εις τήν συνείδησι των ξένων. Ουδέποτε τό «φιλοκαλούμεν μετ' ευτελείας» του Περικλέους έφημώσθη με μεγαλύτερη επιτυχία από δημόσια ελληνική ύπηρεσία. Ξέρει τι άνθρωπος θά μεταχειρισθή, πώς θά τούς μεταχειρισθή, τι θά έκθέση και πώς θά τό έκθέση.

ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΚΘ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ 1951
'Υπηρεσιακή άναφορά Δ. Μωρέτη πρός Έλλην. Όργανισμόν Τουρισμού, 15/11/1951.

Όταν ανέλαβόμεν τήν Διεύθυνσιν Έκθέσεων (5-4-51), ή ΔΕΘ εύρίσκετο άκόμη πολύ μακράν από του να παρέχη τήν βεβαιότητα της επαναλειτουργίας της. Διότι ναι μόνον, κατόπιν εισηγήσεώς μας, έξηγγείλεν ό Πρόεδρος της Κυβερνήσεως τήν 14ην Φεβρ. 1951, ό,τι τά έγκαίνια της Έκθέσεως θά γίνουσι τήν 16ην Σεπτ. 1951, αλλά ύπῆρχον άκόμη τότε τοιαύτα και τοσαύτα άλυτα προβλήματα ένώπιον ήμῶν, τά όποια έπρεπε να διευθετηθούσι όπωσδήποτε έντός προθεσμιών άσφυκτικώς μικρών, ώστε μόνον ό ένθουσιασμός και ή πίστις εις τήν Έκθεσιν να δικαιολογή τήν άνάληψιν των σχετικών εϋθυνών.

Τά έργα ήρχισαν τόν Ιούνιον του 1950 με τήν κυριακήν επισκευήν των περιπτέρων Α και Β, ή όποία προδχώρει με βραδύτατον ρυθμόν μέχρι του Μαΐου 1951. Τό 80 % της άνασυγκροτήσεως έγινε έντός των τελευταίων 4 μηνών πρό των έγκαίνιων. Η άνασυγκρότησις ύπῆρξεν έργον εξαιρετικά δύσκολον και πολυσχιδές, διότι, εκτός των κυριακών κατασκευών και επισκευών και εκτός της όδοποιίας, των όποιων τήν εϋθύνην της επιβλέψαμε και τήν διεύθυνσιν των έργων είχεν αναλάβει ή Ύπηρεσία της Άνοικοδομήσεως (Κοινή άπόφασις 19-2-49 Προέδρου Κυβερνήσεως και Ύπ.

Άνοικοδομήσεως), έξετελέσθησαν και σοβαρώτατα ηλεκτρικά έργα, τά όποια, πλην του κατασκευαστικού των μερους, είχον και προβλήματα προμηθείας και μεταφοράς μηχανημάτων, υλικών και όργάνων εκ του έξωτερικού, των όποιων ή έξευρεσις, ή προμήθεια δάσει κανονικών δημοπρασιών, ή πληρωμή, ή μεταφορά και ή έγκαιρος παραλαβή και έγκατάστασις των δια τήν λειτουργίαν του ηλεκτρικού ύποσταθμού της Έκθέσεως παρουσίασαν άπειρους δυσκολίας, αίτινες με πολλούς κόπους και προσωπικές θυσίας τελικώς ύπερνεκῆθησαν.

28 Σεπτεμβρίου 1951, Έφημερίς «Ναυτεμπορική».

Άρθρον του κ. Γ. Παπαδημητράκοπούλου, Προέδρου του Πανελλην. Συνδ. Έξαγωγέων

Η Έκθεσις Θεσσαλονίκης

Έπεσκέφθην τήν Διεθνή Έκθεσιν Θεσσαλονίκης και δέν άποκρύπτω, ό,τι, ταξιδεύων, είχα πολλές άμφιβολίας αν θά έδλεπα κάτι τό καλό, που να παρουσιάξη κάπως ίκανοποιητικά τά έργα του μόχθου του ελληνικού λαού.

Πριν έξη μηνες, είχα επισκεφθή τόν χώρο της Έκθέσεως, ό όποιος κάθε άλλο παρά πρόσφορος ήτο για μιá τέτοιαν όργάνωσι, και γι' αυτό άμφέδαλλα αν οά μπορούσε να γίνη, μέσα στο μικρό αυτό χρονικό διάστημα, κάτι τό άντάξιό του ό,τι γίνονταν προπολεμικά.

Με αυτά τά συναισθήματα έφθασα στη Θεσσαλονίκη.

Και κείνο που είδα με άφησε κατάπληκτο. Όλα είχαν άναστηθή και ή Έκθεσις μπροστά μου έστρεφε όμορφη και ολοζώντανη και έδειχνε κατά τόν καλύτερο τρόπο όλη τήν ελληνική παραγωγή και άρκετή ξένη.

Τότε σκέφθηκα ό,τι, αν αυτός ό τόπος, μετά δέκα χρόνια πόλεμο, θυσίας και αίμα, μπορεί άκόμα να ζή και να παράγη ό,τι μάς έδειξεν ή Έκθεσις Θεσσαλονίκης, τί μπορεί να γίνη σ' αυτόν τόν τόπο, αν διατηρηθή ή ειρήνη;

Άλλά στήν έκθεσι αυτή είδα κυρίως τή συνισταμένη της ίκανότητος των παραγωγικών τάξεων της Ελλάδος.

Ό Έλλην Άρχιτέκτων, Μηχανικός, Διακοσμητής, Ευλουργός, Ηλεκτρολόγος, Τεχνίτης, Κτίστης, Δασολόγος, Έργατης, Γεωργός, Κτηνοτρόφος, Βιομήχανος, Βιοτέχνης, Έμπορος και, με μιá λέξι, όλος ό ελληνικός Λαός έδειξε σ' αυτήν τήν Έκθεσι τί μπορεί να γίνη στήν Ελλάδα.

Και μάλιστα τόσο σύντομα και ώραία.

Φ Ρ Α Γ Κ Φ Ο Υ Ρ Τ Η

(Εικόνες 3, 5, 13, 14, 15)

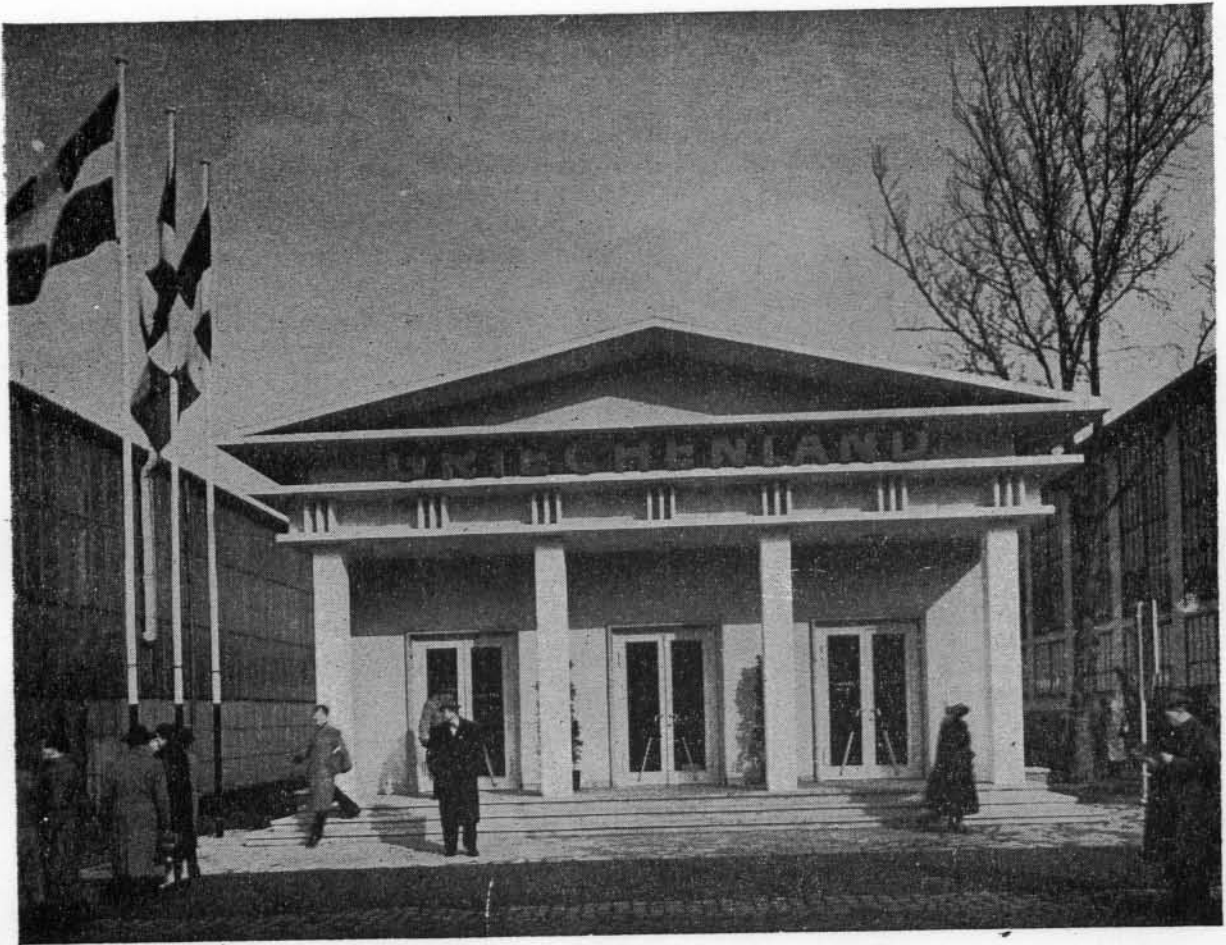
Μάρτιος 1952

17-3-52, ΕΓΓΡΑΦΟΝ Έλληνοσ Προσβετουό εις Βόννην κ. Δημ. Παππά πρός τό Ύπ. Έξωτερικῶν. αριθ. 700—Α/9

«Άναφερόμενος εις τό έγγραφόν μου υπ' αριθ. 3765/Α/9 από 13-12-51 και εις τά τούτου προηγούμενα, έχω τήν τιμήν να φέρω εις γνώσιν ήμῶν, ό,τι τό περίπτερόν μας από άπόφωσις θέσεως, αρχιτεκτονικῆς και διακόσμου ύπῆρξεν άπολύτως άρτιον και ίκανοποιητικόν, φρονώ δέ ό,τι εν τοις πρώτοις όφείλεται δια ταύτα ιδιαίτερος έπαινος πρός τόν κ. Μωρέτην.

21-3-1922—ΔΗΛΩΣΕΙΣ του Ύπουργού Βιομηχανίας κ. Άθανασιάδη-Νόβα πρός τόν τύπον

Έπεσκέφθην με βαθύ αισθημά εϋθύνην τό Έλληνικόν Περιπτερον, διότι είμαι εις εκ των άρμοδίων οίκονομικῶν

Εικόν 13. Frankfurt Messe, 1954 και 1955. 'Η πρόσοψις τοῦ ἑλληνικοῦ περιπέτερου. Κανένα στοιχείον τῆς προσάψεως ταύτης δέν εἶναι σύμφωνον, ὡς πρὸς τὴν μορφήν καὶ τὰς ἀναλογίας του, πρὸς τὰ ἀρχαῖα πρότυπα. Παρ' ὄλον τοῦτο, ἡ προκληθεῖσα εἰς τοὺς ἐπισκέπτας ἐντύπωσις, ὑπῆρξεν, ὅτι ἡ τόσοον μοντέρνα σύνθεσις του ἀπέδιδεν ἐμφαντικῶς τὴν ἑλληνικότητα τοῦ περιπέτερου.

Ἰπουργῶν, οἱ ὅποιοι ἀπεφάσισαν τὴν συμμετοχὴν μας εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς Φραγκφούρτης.

Ὅμολογῶ ὅτι ἐδοκίμασα πλήρη ἱκανοποίησιν διὰ τὴν ὄλην ἐμφάνισιν τοῦ περιπέτερου, ὀφείλω δὲ καὶ δημοσίᾳ νὰ συγκαρῶ τὸν διακεκριμένον Ἀρχιτέκτονα κ. Μωράτην, εἰς τὴν ἐργατικότητα καὶ ἐμπνευσιν τοῦ ὁποίου ὀφείλεται κατὰ βράσιν ἡ ἐπιτυχία.

23-3-1952—ΔΗΛΩΣΕΙΣ εἰς ἡμερησίαν ἐφημερίδα τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἐκθέσεως τῆς Φραγκφούρτης κ. Πάουλ Φός

Ἀποτελεῖ δι' ἐμὲ γεγονός ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ὁποίου προῦρισται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ἐπανάληψιν εἰς τὴν ἰδίαν κλίμακα τῶν προπολεμικῶν μας σχέσεων.

Ἐγνώρισαι τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰς σπουδᾶς μου καὶ ἀπὸ τὰ ταξίδιά μου εἰς αὐτήν.

Καὶ ἦδη εἶμαι εὐτυχῆς, διότι ἤμπορῶ νὰ ἐπισκεπτόμαι τὸ ἐνδομύζιον κλασσικόν ναόν, μὲ κίονας δωρικοῦ ρυθμοῦ, ἑλληνικόν περίπτερον. Μίαν λέξιν ἤμπορῶ μόνον νὰ σᾶς πῶ:

Μίμαι γοητευμένους διὰ τὴν ὀραίαν ἀρχιτεκτονικὴν του διαδ-

κ. Α. Τσιμικάλῃ πρὸς Ἰπ. Ἐμπορίου

Χάρις εἰς τὰς φροντίδας τοῦ κ. Μωράτη, ἐγένετο λίαν ἐπιτυχῆς διαρρύθμισις τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἡ ὄλη διάταξις του ὡς καὶ τῶν ἐκθεμάτων ἀπετέλεσαν ἄρμονικόν σύνολον, κατὰ πολὺ ἀνώτερον τῆς προηγουμένης ἐπισήμου συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου σχόλια τῶν ἐπισκεπτῶν, αἱ κριτικαὶ καὶ γενικῶς ἡ δημιουργηθεῖσα ἐντύπωσις καὶ εἰς τὸν τύπον ἦσαν λίαν εὐνοϊκαί. Δύναται μετὰ πεποιθήσεως νὰ λεχθῆ, ὅτι τὸ Ἑλληνικόν Περίπτερον κατ' οὐδὲν ὑστέρησε τῶν λοιπῶν (καὶ μεγάλων) χωρῶν καὶ ὅτι τοῦναντίον περιέλαβε τμήματα, ὡς τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν εἰδῶν λαϊκῆς τέχνης, τὰ ὅποια ἰδιαιτέρως ἐπληθύνθησαν.

Σεπτέμβριος 1954

ΑΝΑΦΟΡΑ τοῦ Ἐμπορικοῦ Συμβούλου Βόννης κ. Α. Τσιμικάλῃ πρὸς τὸ Ἰπουργ. Ἐμπορίου (ἀριθ. πρωτ. 2057/1954—614)

Ἡ Ἐκθεσις διαρκεσεν ἀπὸ τῆς 1ης ἕως τῆς 9ης Σεπτεμβρίου 1954. Καὶ συγκαρῶ τὸν κ. Μωράτην διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐπιπέτου.

Ἡ ἀρχιτεκτονική του καὶ ἡ ἐσωτερική του διαρρύθμι-
σις εἶναι ἰδιαίτερος ἐπιτυχής καὶ ἐπληθὴ γενικῶς. Ἀναγνώ-
ρισις ὡς εἰς τὰ συνημμένα ἀποκόμματα τῆς FRANKFURTER
RUNDSCHAU (φύλλον τῆς 8ης Σεπτεμβρίου), ἐκ τῶν τριῶν
σπουδαιότερων δημοσιογραφικῶν ὀργάνων τῆς Φραγκφούρτης,
καὶ τῆς TABAKZEITUNG (φύλλον τῆς 10ης Σεπτεμβρίου)
καὶ ἀνάλογα σχόλια ἦσαν γενικὰ εἰς τὸν τύπον. Ὅμοιος
εὐνοϊκὰ ἦσαν τὰ σχόλια καὶ ἐκ μέρους τῶν πολυπληθῶν
ἐπισκεπτῶν καὶ εἰς συνομιλίας πρὸς ἡμᾶς καὶ ἰδιαίτερος με-
ταξὺ τῶν, ὡς ἔσχον ἐπανειλημμένως εὐκαιρίαν νὰ διαπι-
στῶσω. Κολακευτικῶς ἐξεφράσθησαν καὶ οἱ ἐπισκεφθέντες τὸ
περίπτερον ἐκπρόσωποι τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Κυβερνήσεως,
τῆς τοπικῆς, τῆς Ἐσσης, τῆς Δημοτικῆς Διοικήσεως τῆς
Φραγκφούρτης κλπ.

Ἡ συμβολὴ τοῦ κ. Μωρέτη, ὡς πάντοτε, ἐφέτος δὲ καὶ
τοῦ κ. Χαδιάρα, εἶναι ἀξία πάσης ἐξάρσεως. Χάριν ἰδίως εἰς
τὰς προσπάθειαις τοῦ κ. Χαδιάρα, ἐπετεύχθη ἡ ἐγκαιρος πε-
ραίωσις τοῦ περιπτέρου, τὸ ὅποιον, ἐπὶ τῆ βάσει τῶν σχεδίων
καὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ κ. Μωρέτη, ἀπατέλεσε λίαν
τιμητικὴν ἐμφάνισιν τῆς Ἑλλάδος καὶ κόσμημα τῶν χώρων
τῆς ἐκθέσεως Φραγκφούρτης.

21-9-54—ΕΓΓΡΑΦΟΝ Προξενείου Φραγκφούρτης πρὸς τὸ
Ἰπουργ. Ἐμπορίου, ὑπ' ἀριθ. 3184—Ε)5)54.

Παρὰ τὸ σχετικῶς βραχὺ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς
ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν μέχρι τῶν ἐγκαινίων τῆς Ἐκθέσεως,
τὸ Ἑλληνικὸν περίπτερον, ὑπὸ τὴν τεχνικὴν ἐπίβλεψιν τοῦ
κ. Χαδιάρα, ἦτο καθ' ὅλα ἔτοιμον τὴν προπαραμονὴν τῆς
ἐνάρξεως τῆς Ἐκθέσεως. Ἡ ἐμφάνισις αὐτοῦ ἦτο, τόσον
ἀπὸ ἀπόψεως αἰσθητικῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως κατασκευῆς
καὶ διακοσμῆσεως, συμφώνως πρὸς τὰ ἐκπονηθέντα ὑπὸ τῶν
Ἀρχιτεκτόνων τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἰπουργείου Κατ' Ἀλεξάνδρου
Δ. Μωρέτη καὶ Δημ. Μωρέτη σχέδια, ἀρίστη.

Οἱ ἐπισκεφθέντες τὸ περίπτερον ἐπίσημοι, μεταξὺ τῶν
ὀποίων ὁ Ἰπουργὸς τῆς Ἐθν. Οἰκονομίας τῆς Ὁμοσπονδίας
Δρ. Ἐρχαρτ, ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἐσσης κ. Τσίιν, οἱ Δῆ-
μαρχοι Δρ. Κόλμπ καὶ Δρ. Λαϊσκε, ἐπ' εὐκαιρίᾳ δεξιῶσεως
δοθείσης τὴν παραμονὴν τῶν ἐγκαινίων παρουσίᾳ τῆς Α. Ε.
τοῦ Πρέσβεως κ. Ἰωάν. Στεφάνου, ἐξεφράσθησαν λίαν κολα-
κευτικῶς διὰ τὴν ἀρίστην ἐμφάνισιν τοῦ περιπτέρου.

Ἐπίσης ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς Ἐκθέσεως τὸ Ἑλ-
ληνικὸν περίπτερον, ἐπιβαλλόμενον διὰ τῆς ἀρίστης ἀρχιτε-
κτονικῆς αὐτοῦ ἐξωτερικῶς, τῆς ἐσωτερικῆς διακοσμῆσεως
ὡς καὶ τοῦ τρόπου ἐκθέσεως τῶν διαφόρων ἐμπορευμάτων,
προσείλκυεν ἰδιαίτερος τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν
ἐμπορευομένων.

Γενικῶς, δύναται μετὰ βεβαιότητος νὰ λεχθῆ, ὅτι ἡ
συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν φθινοπωρινὴν Ἐκθεσιν
Φραγκφούρτης διὰ μονίμου περιπτέρου ὑπῆρξεν ἀπολύτως
ἐπιτυχής καὶ ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν περίπτερον ἦτο ἐκ τῶν
καλλιτέρων κρατικῶν περιπτέρων εἰς τὴν ἐν τῇ χώρῳ τῆς
Ἐκθέσεως «Λεωφόρον τῶν Ἐθνῶν».

Μάρτιος 1955

7-3-55—ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ Προξένου Φραγκφούρτης πρὸς
Ἰπ. Ἐμπορίου.

Κατὰ γθεσινὰ ἐγκαίρια περίπτερον καθ' ὅλα ἔτοιμον
προσείλκυεν ἰδιαίτερος προσοχὴν ἐπισκεπτῶν Ἐκθέσεως,
κοινῶν καὶ προσωπικότητων. Ἰπουργὸς Ἐρχαρτ, Πρωθυ-
πουργὸς Χέσσε καὶ Δήμαρχος Φραγκφούρτης ἐπισκέφθησαν
περίπτερον καὶ ἐξεφράσαν πλήρη ἱκανοποίησιν τῶν δι' ἀρί-
στην ἐμφάνισιν ἀπὸ ἀπόψεως διακοσμῆσεως καὶ ἐπιμελημέ-
νης ἐκλογῆς ἐκθεμάτων, αἵτινα παρέχουν πλήρη εἰκόνα δρα-
στηριότητος χώρας μας.

ΜΙΛΑΝΟΝ

(Εἰκόνας 7, 10, 16, 18, 19)

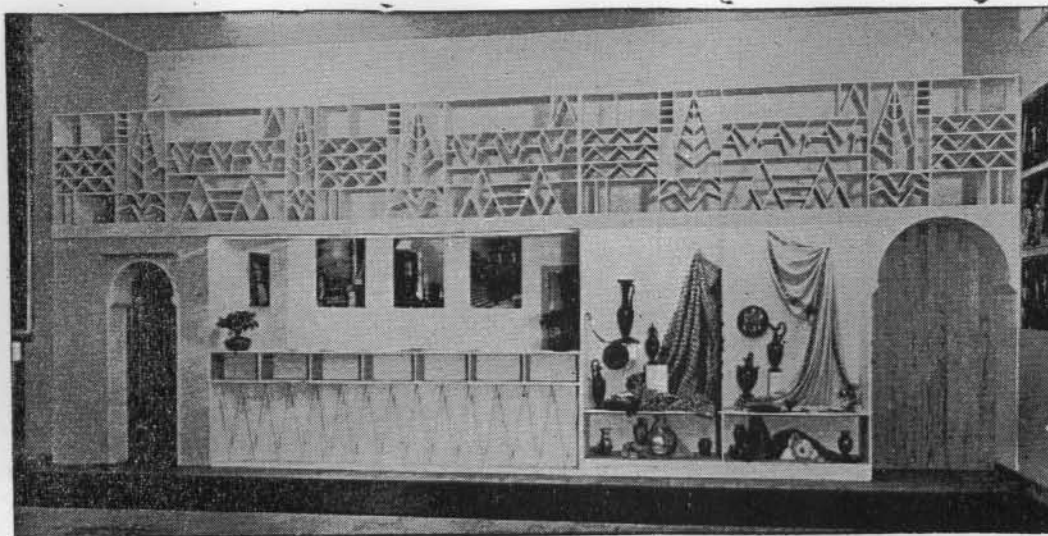
Ἀπρίλιος 1952

20-4-1952—ΕΓΓΡΑΦΟΝ τοῦ Πρέσβεως εἰς Ρώμην κ. Α. Ι.
Ἀργυροπούλου πρὸς τὸ Ἰπ. Ἐξωτερικῶν (ἀρ. Πρ. 2016).

Τὸ ἡμέτερον περίπτερον εἶχε καταλλήλως διακοσμηθῆ,
παρουσίαζε δὲ ἀξιοπρεπῆ ἐμφάνισιν, χάρις εἰς τὰς ἀξιεπαί-
νους προσπάθειαις τῶν μελῶν τῆς ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς
Κου καὶ Κατ' Μωρέτη, τοῦ Ἰπ. Ἐμπορίου, τοῦτο δὲ παρὰ
τὴν πτωχότητα τῶν ἐκθεμάτων.

27-4-1952—ΑΝΑΦΟΡΑ Δ. Μωρέτη, πρὸς Ἰπ. Ἐμπορίου
(ἀρ. πρωτ. 33051)

Δυστυχῶς, καὶ εἰς τὴν Φραγκφούρτην καὶ εἰς τὸ Μι-
λάνον, παρ' ὅλας τὰς προσπάθειαις ταύτας, τὰ ἐκθέματα

Εἰκὼν 14. Frankfurter Messe (1954 καὶ 1955). Ἐσωτερικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Περιπτέρου. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ ἐπιτυχὴ χρῆσις ὀμοιοποιήσεως σὲ ξύλινες κατασκευές, ὡς ἂν διακοσμητικῶν μοτίβου, θεμάτων πού ἔχουν ληφθῆ ἀπὸ ὕφαντά τῆς ἑλληνικῆς λαϊκῆς τέχνης.

ὕπῃρξαν κατώτερα καὶ δὲν ἀποδίδουν δικαίαν εἰκόνα τῆς Ἑλληνικῆς παραγωγῆς εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς.

Οὕτω μὲ τὰ ἀποσταλέντα εἰς τὰς δύο ἀνωτέρω Ἐκθέσεις ἀντικείμενα παρουσιάσθη τὸ φαινόμενον νὰ ἐπιτυγχάνωμεν μὲν ἀπὸ πλευρᾶς τεχνικῶν κατασκευῶν, αἰσθητικῆς διατάξεως τῶν χώρων καὶ θακοσμῆσεώς των, καὶ νὰ ὑστεροῦμεν ἀπὸ πλευρᾶς ἐκθεμάτων, τὴν μειονεξίαν δὲ ταύτην διὰ τὴν ὁποίαν ὑπεύθυνος εἶναι ἡ ἔλλειψις προγράμματος Ἐμπορικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν Ἐκθέσεων, πρῶτοι ἡμεῖς τὴν ἐτονίασαμεν ἐγκαίρως.

Ἀπρίλιος 1953

13-4-1953—ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ Γεν. Προξένου κ. Λοβέρδου πρὸς Ἰπουργεῖον Ἐμπορίου, Ἀθήνας.

Ἑλληνικὸν περίπτερον Ἐκθέσεως Μιλάνου ἐνεκαινίσθη χθὲς ὑπὸ Προέδρου Ἰταλικῆς Δημοκρατίας κ. Einaudi, παρουσία Πρέσβους Ρώμης, ὁλοκληροῦ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος καὶ λοιπῶν ἐπισήμων.

Κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν ὁμογενῶν τε καὶ ξένων, ἡ ἐμφάνισις του εἶναι λαμπρά, ἑλληνοπρεπὴς καὶ ἀρτίως προπαρασκευασμένη. Θεωρεῖται ὡς ἐν ἐκ τῶν ὠραιότερων ξένων περιπτέρων.

Διὰ τὴν ἀρίστην προπαρασκευὴν καὶ ἐμφάνισιν συγκαίρομεν ὑμετέραν ἐξοχότητα, ὑμετέρους ἀπεσταλμένους ἀρχιτέκτονας Δημήτριον Μωρέτην, Ἀλεξάνδρον Μωρέτη καὶ ἄπασαν Διεύθυνσιν Ἐκθέσεων.

15-4-1953—Ἐφημερίς «Ναυτεμπορικῆ».

«Ἀρίστη ἡ ἐντύπωσις ἀπὸ Ἑλληνικὸν περίπτερον τῆς Ἐκθέσεως Μιλάνου» (Ἀνταπόκρισις ἐκ Μιλάνου).

Συμφώνως πρὸς τὴν γενικὴν ἐντύπωσιν, τὸσον τῶν ἐπισημῶν, ὅσον καὶ ὄλων τῶν ἐπισκεπτῶν, τὸ ἑλληνικὸν περίπτερον εἶναι ἐκ τῶν καλλιτέρων—ἂν μὴ τὸ καλλίτερον—ἐξ ὄλων τῶν ξένων περιπτέρων, ἀπεστάλησαν δὲ τηλεγραφικῶς συγχαρητήρια πρὸς τὸν ὑπουργὸν Ἐμπορίου καὶ τὴν Διεύθυνσιν Ἐμπορικῶν Ἐκθέσεων, ἦτις, μὲ τὴν μέριμνάν της καὶ τοὺς τεχνικοὺς της, συνέβαλεν εἰς τὴν ἐμφάνισιν ἑνὸς ἀρτίου ἀπὸ πάσης ἀπόψεως περιπτέρου τῆς ἑλληνικῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς ἐν γένει.

21-4-53—Ἐφημερίς «ΒΡΑΔΥΝΗ» (Ἀνταπόκρισις κ. Δ. Χρονοπούλου).

Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἐκθεσιν Μιλάνου

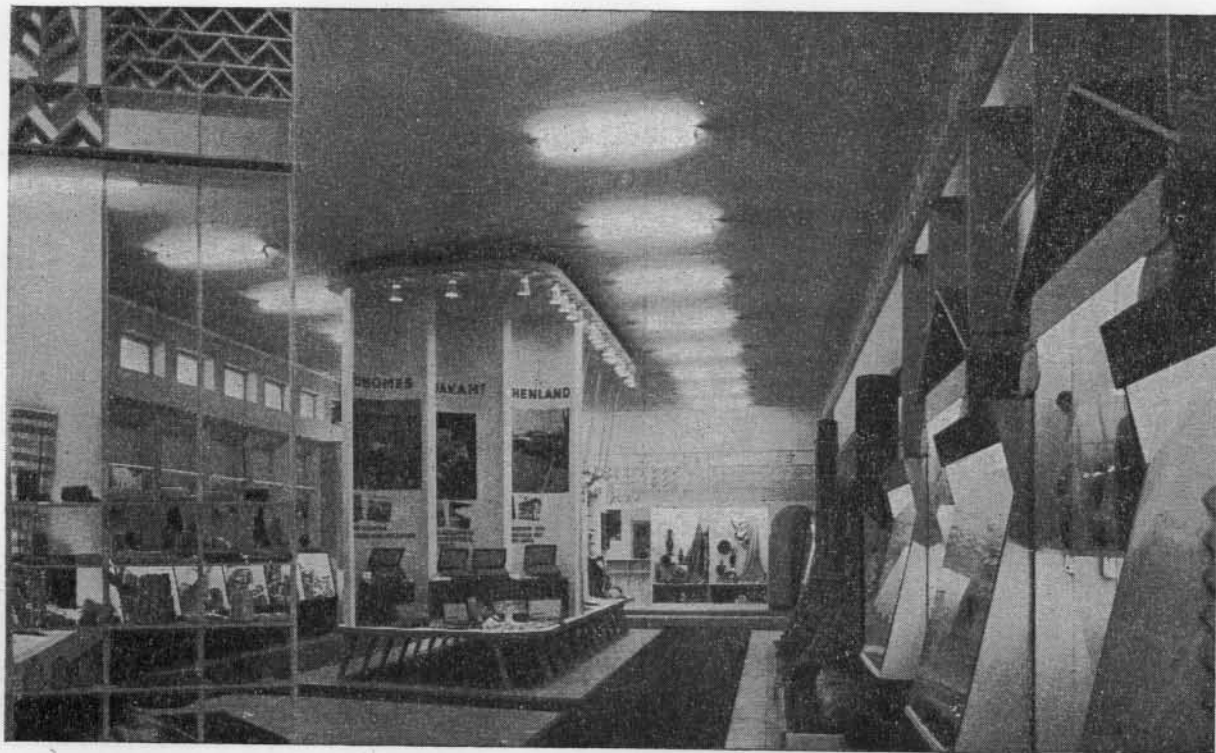
Μία ἐπιτυχὴς προσπάθεια.

Εἶχα τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεφθῶ δύο φορές αὐτὴ τὴν Ἐκθεσιν. Καὶ πέρυσι καὶ φέτος, καὶ ἔτσι μπόρεσα νὰ παρακολουθῆσω συγκριτικὰ τὴν ἐξέλιξιν.

Ἐχομε λοιπὸν καὶ φέτος, ὅπως πέρυσι, στὸ Μιλᾶνο τὸ ἑλληνικὸν μας περίπτερον. Καὶ πραγματικὰ εἶναι ὠραιότατο, ἀντιπροσωπευτικὸ, μὲ ἑλληνικὸ χρῶμα, ἑλληνικὴ διακόσμησι, φτιαγμένον μὲ γούστο καὶ καλαισθησία, ποὺ προκαλεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐπισκεπτῶν, ποὺ σταματοῦν τὰ βήματά τους.

Βοήθησε τὸ ἑλληνικὸ στοιχεῖο σὲ τούτη τὴν ἀξιόλογη δουλειᾷ Ἄξιζει νὰ ἐξαρθῆ ἡ φλογερὴ συμπαράστασις τοῦ Γεν. Προξένου τοῦ Μιλάνου κ. Λοβέρδου.

Ἄλλὰ ἡ δικαιοσύνη ἐπιβάλλει νὰ τονίσω, πὼς αὐτὴ ἡ ἐργασία εἶναι κυρίως ἀποτέλεσμα τοῦ προσωπικοῦ κόπου καὶ μόχθου δύο Ἑλλήνων, ποὺ τὴν ἔχουν μεταβάλλει σὲ θρησκεία: Τοῦ κ. Μωρέτη καὶ τῆς γυναίκας του, ἀρχιτεκτόνων μηχανικῶν καὶ τῶν δύο, ἡ μᾶλλον, ἂν θέλετε, καλλιτεχνι-

Εἰκὼν 15. Φραγκφούρτη, 1955. Μία γενικὴ ἀποψις τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ περιπτέρου.

Εικών 16. Fiera di Milano, 1955. Ἡ εἴσοδος τοῦ ἑλληνικοῦ περιπτέρου. Ἀριστερὰ τρεῖς διαφανεῖς φωτογραφίαι, μὲ ἐσωτερικὸν φωτισμὸν, προσβάλλουν μὲ ἀρχιτεκτονικὰ θέματα τρεῖς ἐποχὰς τῆς Ἑλλάδος (ἀρχαιότης, Βυζάντιον, σύγχρονος ἐποχή). Εἰς τὴν κυρίως εἴσοδον ἐχορηγοποιήθη εἰς τελείως ἀφηρημένην μορφήν τὸ μοτίβο τοῦ Ἴωνικοῦ κιονοκράνου. Δεξιὰ, παραγωγικὸς χάρτης τῆς Ἑλλάδος.

κῶν δημιουργῶν καί, ἀκόμη, φανατικῶν ἀποστόλων τῆς ἐλληνικῆς προβολῆς στὸ ἐξωτερικόν.

Γνωρίζω ἀπὸ πολλὰ χρόνια τὸ ζεῦγος τῶν ἐμπνευσμένων αὐτῶν ἀνθρώπων καὶ μπόρεσα νὰ τοὺς παρακολουθήσω, Ἄλλὰ τώρα νομίζω πῶς δρισκενται στὴν καλλίτερή τους ἀπόδοσι.

Πέρουσι τοὺς συνήνετα στὴν Φραγκφούρτη, ὅπου μόλις εἶχαν γυρίσει, ἀφοῦ ὠργάνωσαν τὴν ἐλληνικὴ συμμετοχὴ στὴν ἐκεῖ διεθνή Ἐκθεσι. Τὸ ἴδιο ἔκαμαν πέρουσι καὶ στὸ Παρίσι, γιὰ νὰ καταλήξουν στὸ Μιλᾶνο, ὅπου μόνοι τους σχεδίασαν καὶ δημιούργησαν ἓνα πολὺ ὠραῖο περίπτερο.

Ἔτσι καὶ φέτος τὸ ζεῦγος Μωράτη προσέφερεν ὅλη τὴν δυναμικότητά του στὴν δημιουργία αὐτῆς τῆς ἐλληνικῆς προβολῆς στὸ Μιλᾶνο. Καὶ χρειάσθησαν μερόνυχτα ἐργασίας, ἐντατικὴ προσπάθεια, κόπος, μόχθος καὶ χρόνος γιὰ νὰ γίνον ὅλα.

Δὲν ξέρω σὲ ποιὸν ἀνήκει ἡ τιμὴ τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ ζεύγους Μωράτη. Στὸν Τουρισμὸ ἢ τὸ ἀρμόδιο Ἰπουργεῖο, ἠθαρρῶ πῶς μᾶλλον τὸ Ἰπουργεῖον ὑπῆρξεν ἐκεῖνο ποῦ ἔδωσε καὶ πέρουσι καὶ φέτος τὰ μέσα καὶ τὴν δυνατότητα νὰ γίνῃ κάτι στὸ Μιλᾶνο—καὶ κάτι ἀξιόλογο. Δὲν θέλω νὰ πῶ θέβαια ὅτι χωρὶς τοὺς δύο πρωτεργάτας δὲν θὰ συμμετεῖχαν ἢ Ἑλλάς στὶς Διεθνεῖς Ἐκθέσεις. Ἀλλὰ τὰ δύο αὐτὰ πρόσωπα ἔχουν ἀποκτήσει πᾶ τὴν πείρα, τὴν ἐιδικότητα, τὴν γνῶσι καὶ τὴν ἱκανότητα. Καὶ αὐτὸ εἶναι σημαντικὸ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ὅλοι τὰ ξέρουμε... ὅλα!

26-4-53—Ἐφημερὶς «Ἑλληνικὸς Βορρῶν Θεσ)νικης. (Ἀνταπόκρισις κ. Γ. Καραζήση).

Τὸ Ἑλληνικὸν Περίπτερον εἰς τὴν Ἐκθεσιν Μιλάνου

Ὅφειλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἐδόθη ἐξαιρετικὴ προσοχὴ στὴν μελέτη τοῦ χώρου, καὶ μᾶς προξένησε κατὰπληξιν ἢ ἄνεσις καὶ εὐρύτης τῆς θέσεως, ἣν κατεῖχεν ἡ μικρὴ μας Ἑλλάς ἐν συγκρίσει μὲ τὴν ἀμέσως παραπλευρῶς τῆς Μεγάλῃς Βρεττανίαν, ἣτις κατεῖχε μόλις τὸ ἥμισυ τοῦ δικοῦ μας χώρου.

Ἐπίσης ἡ μελέτη τῶν σχεδίων διὰ τὴν κατὰλληλον τοποθέτησιν τῶν ἐκθεμάτων καὶ διὰ τὴν καλλιτέραν παρουσίαν τῶν προϊόντων μας, καθὼς καὶ ἡ ὅλη προσπάθεια διὰ τὸν γενικὸν διάκοσμον, μὲ τὴν ἀπλότητα τῶν χρωματισμῶν, ὅπου κατωρθώθη νὰ δοθῇ ἡ πραγματικὴ Ἑλληνικὴ ἀτμόσφαιρα, μέσα ὅμως στὸ πλαίσιο τῆς ἐπικρατούσης σήμερον μοντέρνας γραμμῆς, ἐπέτυχεν ἀπόλυτα.

Θὰ ἔπρεπε νὰ μᾶς τὸ ἐπέτρεπεν ὁ χώρος, διὰ νὰ ἐπεκταθῶμε καὶ νὰ τονίσωμε τὴν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ποῦ προσέκλεσεν εἰς τοὺς πολυπληθεῖς ἐπισκέπτας μας ἡ ὅλη καλαισθητικὴ προσπάθεια τῶν δημιουργῶν αὐτοῦ τοῦ περιπτέρου.

Θὰ περιορισθῶμε μόνον εἰς τὰς ἐνθουσιώδεις ἐκφράσεις, ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸ περίπτερόν μας, αὐτοῦ τούτου τοῦ Προέδρου τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας κ. Εἰνάουσι, ὅστις ἀπερχόμενος συνεχάρη θερμῶς τὸν Πρεσβευτὴν μας κ. Ἀρ-

γυρόπουλον, ειπών χαρακτηριστικῶς, ὅτι εὐχαριστεῖ διὰ τὴν δοθείσαν εἰς αὐτὸν εὐχαρίστησιν ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς αὐτὸ τὸ θεῖγμα τοῦ πολιτισμοῦ, πρὸς τὴν χώραν μας.

Θὰ ἐπρῆπε καὶ ἡμεῖς νὰ δώσουμε τὰ θερμὰ μας συγχαρητήρια εἰς τοὺς ἐργασθέντας διὰ τὴν ἀσπιωτάτην, ἀπὸ ὅλας τὰς ἀπόψεις, ἐμφάνισιν καὶ ἀντιπροσωπευσίαν μας εἰς τὰς Ἐκθέσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ὁραίολοιεν ἰδιαιτέρως νὰ συγχαρῶμεν τὸν Ἀρχιτέκτονα Διευθυντὴν ἐπὶ τῶν Ἐκθέσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὄργανισμοῦ Τουρισμοῦ καὶ τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου κ. Δημ. Μωρέτη, καὶ τὴν ἐπίσης Ἀρχιτέκτονα Διευθύντριαν Τεχνικῆς Ὄργανώσεως Ἐκθέσεων τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργείου Κιν. Ἀλ. Μωρέτη, οἱ ὁποῖοι, ὡς ἐπληροφόρηθημεν, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν διεξίγουν ἀγῶνα διὰ νὰ ἐπιστήσουν τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀξιοπροποῦς ἐκπροσωπήσεως τῆς Χώρας μας εἰς τὰς Ἐκθέσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ, πρᾶγμα πρὸς μόνον ἢ παρούσα Κυβέρνησις κατενόησε, διαθέσασα προθύμως τὸ ἀπαιτούμενον κονοῦλλον.

Ἀπρίλιος 1954

14-4-54—ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ Γεν. Προξένου Ἑλλάδος εἰς Μιλᾶνον ὑπ' ἀριθ. 1835 καὶ 16512 πρὸς Ὑπ. Ἐμπορίου

Ἑλληνικὸν Περίπτερον Μιλάνου ἐγκαρδιώνει ἑλληνικὴν παροικιάν καὶ ἐκπροσωπεῖ ἱκανοποιητικῶτα Ἑλλάδα.

Παρακαλοῦμεν, εὐχρεστηθῆτε συγχαρῆτε Καν Μωρέτη διὰ τὸσον ἐπιτυχή ἀρχιτεκτονικὴν καὶ διακοσμητικὴν σύνθεσιν καὶ Δημήτριον Μωρέτην διὰ τεχνικὴν ὀργανωσιν.

10-5-54—ΕΓΓΡΑΦΟΝ Ἐμπορικοῦ Συμβούλου Ρώμης κ. Η. Ξηροῦ πρὸς τὸ Ὑπ. Ἐμπορίου, ὑπ' ἀριθ. ΕΜ 378

Ἡ τεχνικὴ ἐμφάνισις τοῦ Ἑλληνικοῦ περιπτέρου ἦτο, κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν, ἀσπία, προσκάλεσε δὲ εὐμενέστατα σχόλια τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ περιπτέρου, ὡς καὶ τῶν ἀντιπροσωπειῶν τῶν ἄλλων χωρῶν.

Ὁ Τουριστικὸς Τομεὺς τοῦ Περιπτέρου ἦτο πρᾶγματι ἄμειπτος. Αἱ φωτογραφίαι τῶν Ἑλληνικῶν τοπίων, τὰ ἐκμαγεῖς ἀρχαίων ἀνεγλύφων καὶ σχετικῶν διαφημιστικῶν ὕλικῶν ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ τὸν καλλιτεχνικώτερον τρόπον, ὡς νὰ κινοῦν ζωνρὸν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐπισκεπτῶν.

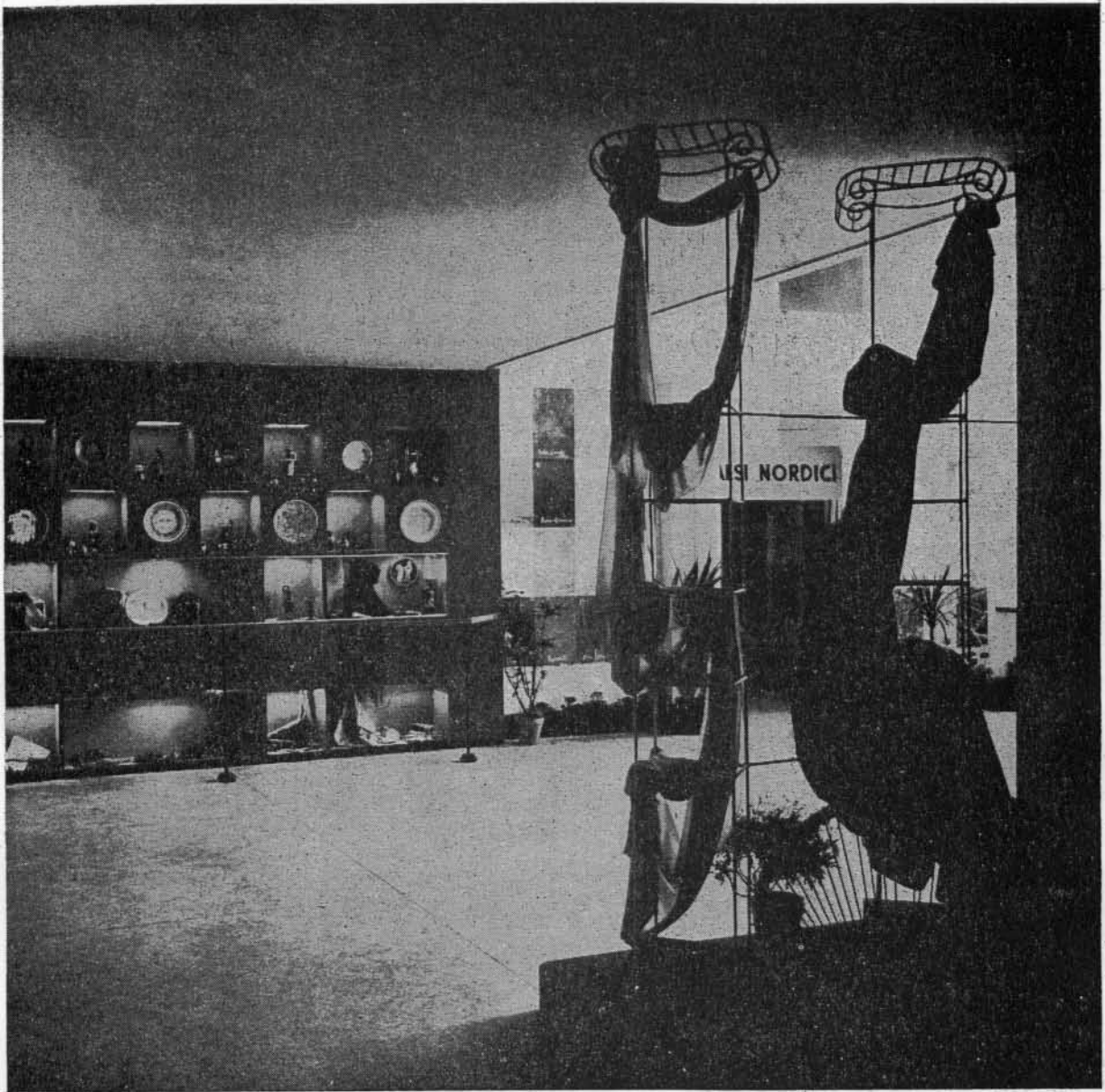
19-4-54—ΕΓΓΡΑΦΟΝ τοῦ ἐπιτετραμμένου Ἑλλάδος κ. Μάτσα πρὸς τὸ Ὑπ. Ἐξωτερικῶν, ὑπ' ἀριθ. 1391

Ἐν πρώτοις ὀφείλω νὰ ἐπαινέσω τοὺς ἐπιτοπίλους ὀργανωτάς, καὶ ἰδίᾳ τὸν κ. Μωρέτην, διὰ τὴν καλαίσθητον διαρρῦθμισιν καὶ ἐμφάνισιν τῶν ἐκθεμάτων, εἰς τρόπον ὡστε τὸ Ἑλληνικὸν Περίπτερον νὰ προαληθῆ ἐκ πρώτης ὄψεως εὐρυθμον καὶ εὐχάριστον ἐντύπωσιν.

Εἰκὼν 17. Ἑλληνικὸν Περίπτερον Ἐκθέσεως Παλέρμου (1954-1955)

Εικών 18. Τμήμα έσωτερικού του περιπτέρου μας εις την "Εκθεσιν· Μιλάνου, 1955

Εις την κατ'επίσημον διακοσμητικήν σύνθεσιν του περιπτέρου ο κ. Μωρέτης είχε κατορθώσει, με τὰ ελάχιστα ταῦτα μέσα, νὰ δώσῃ κομψὴν ἐμφάνισιν.

Ἀπρίλιος 1955

20-4-55 — ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐμπορίου.

Ὑπουργὸς Ἐμπορίου κύριος Μακκάς συνοδευόμενος ὑπὸ Ὑπουργοῦ Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου Ἰταλίας Μακρινέλλι καὶ Πρέσβευος Ρώμης κυρίου Ἀργυροπούλου ἐπισκέφθη σήμερον εἰς Ἐκθεσιν Μιλάνου Ἑλληνικὸν Περίπτερον γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ Προέδρου Ἐκθέσεως Δουκὸς Gallarati Scotti καὶ λοιπῶν ἐπισήμων. Σημερινὴ ἡμέρα εἶχεν ὁρισθῆ ἐπισήμως ἡμέρα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπεδόθησαν ἐξαιρετικαὶ τιμαὶ εἰς Ὑπουργόν κ. Μακκάην. Κύριος Μακκάς καὶ λοιποὶ ἐπίσημοι ἔμειναν πλήρως ἱκανοποιημένοι ἀπὸ ἐμφάνισιν καὶ τεχνικὴν ὀργάνωσιν περιπτέρου μας.

25-4-55 — Ἐφημερίς «ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ». (Ἀνταπόκρισις κ. Α. Ἰωαννίδη).

Τὸ Ἑλληνικὸν Περίπτερον εἰς τὴν Διεθνή Ἐκθεσιν τοῦ Μιλάνου

Ἡ Ἑλλάς συμμετέχει διὰ τετάρτην ἔφετος φορὰν μετὰ ἓνα βελτιωμένον ἀρχιτεκτονικὸν περίπτερον, τὸ σχέδιον τοῦ ὁποίου ὀφείλεται εἰς τὴν ἀρχιτέκτονα κ. Ἀλεξ. Μωρέτη καὶ ἡ τεχνικὴ ἐπιβλεψίς ἐκτελέσθη εἰς τὸν κ. Α. Μωρέτην, Τεχνικὸν Σύμβουλον τοῦ Ὑπουργεῖου Ἐμπορίου. Καθὼς ἐξηγοῦν οἱ ἴδιοι, ἡ ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία τῆς αἰσθητικῆς μορφῆς τῶν περιπτέρων ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὸν συνδυασμὸν δύο κατευθύνσεων: τῆς παραδόσεως τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τέχνης καὶ τῶν συμβόλων των (γιατὶ εἶναι πανάρχαιος λαὸς ὁ ἐλληνικός) καὶ τοῦ μοντέρνου πνεύματος, ἀφοῦ ὁ ἐλληνικὸς λαὸς εἶναι ταυτοχρόνως καὶ νέος καὶ εὐπλαστός καὶ γεμάτος ζωντάνια λαός. Χρειαζέται δηλαδὴ νὰ ἐκφρασθῆ τὸ κλασσικὸ πνεῦμα μετὰ ἀπλοποιημένα τὰ ἀρχαῖα μοτίβα.

29-4-1955—"Εγγραφον υπ' αριθ. ΕΜ/324 του 'Εμπορ. Συμβούλου Πρεσβείας Ρώμης κ. Η. Ξηρού προς 'Υπ. 'Εμπορίου.

Η 33η 'Εμπορική Έκθεσις του Μιλάνου εγκαινιάσθη εν πάση επισημότητι την 12ην τρέχοντος μηνός παρουσία του Προέδρου τής Δημοκρατίας κ. 'Εϊνάουντι, του 'Υπουργού 'Εμπορίου και Βιομηχανίας, του Διπλωματικού Σώματος, των τοπικών αρχών του Μιλάνου και άλλων επισήμων.

Η εμφάνισις του ελληνικού περιπτέρου ήτο καλλιτεχνική, ή διακόμησις, ιδίως τής εισόδου, επιτυχεστάτη. τὸ σύνολον δὲ τοῦ Περιπτέρου ἀπὸ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς του πλευρᾶς ήτο ἐξαιρετικῶς καλαίσθητον, χάρις εἰς τὰ λίαν ἐπιτυχῆ ἀρχιτεκτονικὰ σχέδια τοῦ κ. Μωρέτη.

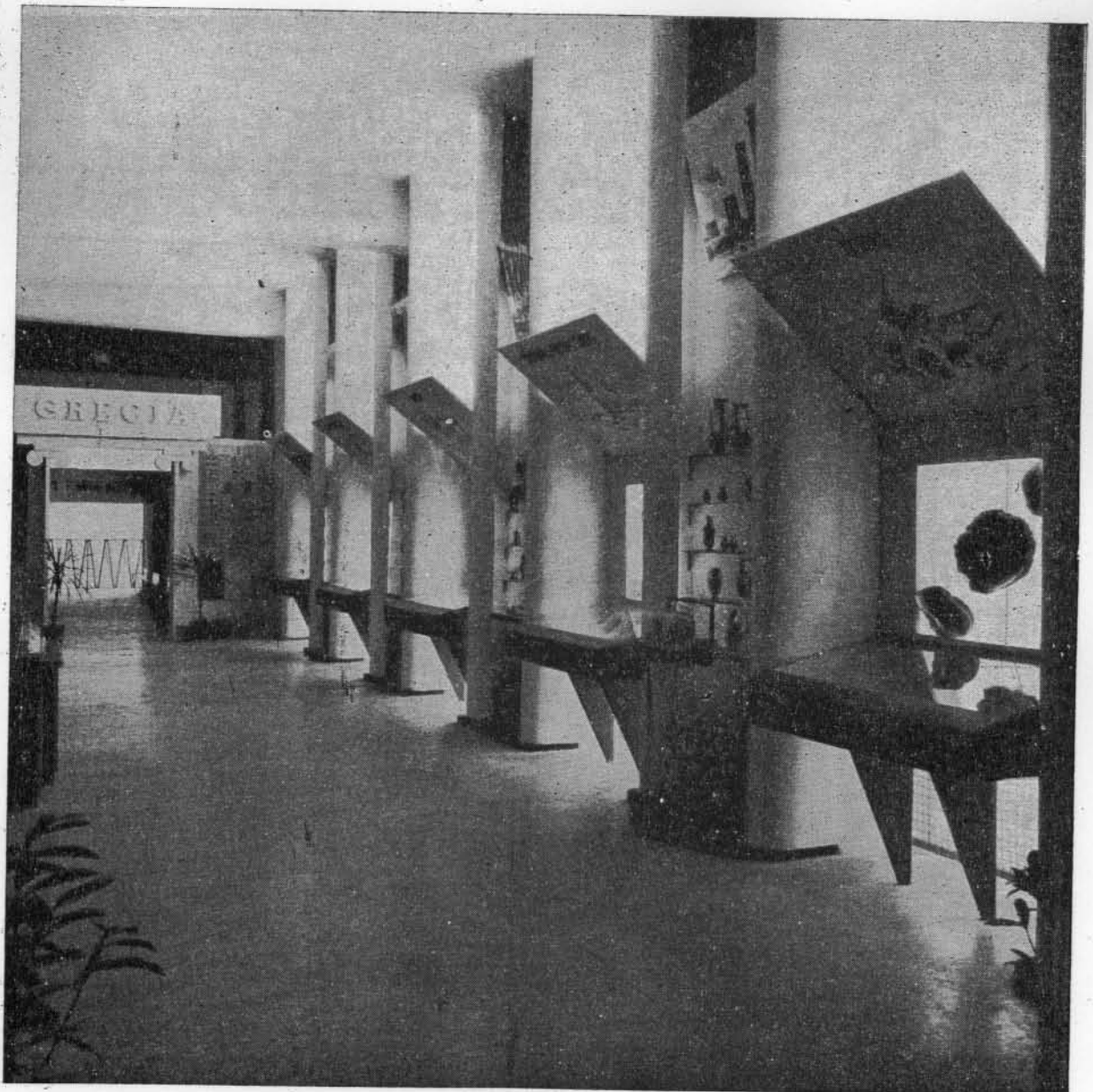
Καλλιτεχνικαί φωτογραφίαι τοπίων, ἐνδυμασιῶν και

λαϊκῶν σκηῶν ὡς και εἰς μεγάλου τουριστικῶς χάρτης τῆς 'Ελλάδος συνέβαλον οὐσιωδῶς εἰς τὴν διακόμησιν τοῦ Περιπτέρου.

'Εν γενικαῖς γραμμαῖς, ή ἐφετεινή συμμετοχή τῆς Χώρας μας εἰς τὴν 33ην 'Εμπορικὴν Έκθεσιν τοῦ Μιλάνου ὑπῆρξε λίαν ἐπιτυχῆς, οἱ ἐπισκέπται ἐσχαλίζον εὐνοϊκῶς τὸ 'Ελληνικὸν Περιπτέρον, ἐδέχθη δὲ τὰ συγχαρητήρια πολλῶν ξένων ἐπισκεπτῶν διὰ τὴν ἀρίστην ἐμφάνισιν τοῦ Περιπτέρου μας.

27-4-55—"Εγγραφον υπ' αριθ. 0855 του 'Εμπορ. Συμβούλου Πρεσβείας Παρισίων προς 'Υπ. 'Εμπορίου.

'Εχω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω, ὅτι ὁ συνάδελφός μου ἐνταῦθα τῆς Ἀργεντινῆς Δημοκρατίας ἐπισκεψθεῖς τὴν Έκθεσιν Μιλάνου ἐθαύμασε τὸ περιπτέρόν μας, με συνεχάρη θερμότατα και μ' ἐβεβίωσεν, ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην ὄλων, ήτο καθ ὅλα τέλειον.

Εἰκὼν 19. Έκθεσις Μιλάνου 1955. 'Εσωτερικὴ πλευρὰ μιᾶς αἰθούσας τοῦ 'Ελληνικοῦ Περιπτέρου.

Εικών 20. Foire de Paris 1954. Τό ελληνικόν περίπτερον κατεσκευάσθη επί χώρου 150 μ² εντός μεγάλου υποστέγου, όπου έστεγάζοντο και άλλα ξένα Κράτη. (Εικών 4). Είς τόν ίδιον χώρον κατεσκευάσθησαν και τά περίπτερα 1952, 53 και 55. 'Η σύγκρισις μεταξύ τής άνωτέρω εικόνας και τών ύπ' άριθ. 6 και 15 αίσθητοποιεί τās ριζικās διάφοράς είς τήν άρχιτεκτονικήν και διακοσμητικήν σύνθεσιν έκάστης περιπτώσεως.

ΠΑΡΙΣΙΟΙ

(Εικόνες 4, 6, 11, 20, 21)

Μάϊος—'Ιούλιος 1952

21-5-52—ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ πρὸς 'Υπ. 'Εμπορίου (άριθ. Πρωτ. 38792).

Ο διακεκριμένος Έλληνα καλλιτέχνης κ. Δημ. Γαλάνης (μέλος του Γαλλικού 'Ινστιτούτου) έπήνεσεν άνεπιφύλακτως τήν γενικήν εμφάνισιν του περιπτέρου μας. Τήν Τρίτην, 20.5, έγένοντο τά έπίσημα έγκαίνια τής Έκθέσεως ύπο του Προέδρου τής Δημοκρατίας κ. Vincent Auriol.

Τό ημέτερον τμήμα ήτο καθ' όλα τέλειον, ό δέ Πρόεδρος τής Δημοκρατίας έξεδήλωσε ζωνρότατον τόν θαυμασμόν του και συνεχάρη θερμώς τόν κ. Πρόσβυν διά τήν εμφάνισιν τής Ελλάδος.

Μάϊος 1953

22-5-1953—'Εφημερίς «ΝΕΑ».

'Αρίστην έντύπωσιν έκαμε τό 'Ελληνικόν Περίπτερον είς τήν Έκθεσιν τών Παρισίων.

12-5-1953—'Εφημερίς ΕΣΤΙΑ

Πράγματι τό 'Ελληνικόν περίπτερον είναι καλλιτεχνικώτατον, άριον τεχνικώς, περίφημα ώργανωμένον και με πλουτόν έκθεμάτων.

Τό 'Ελληνικόν περίπτερον συγκεντρώνει από τής πρώτης ημέρας πολλούς επισκέπτας, οι όποιοι έκδηλώνουν ποιικιλότητος τόν θαυμασμόν των.

19-5-1953—'Εφημερίς «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ». ΤΟ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΝ

'Αριτον από πάσης άπόψεως, λέγουσ τηλεγραφικαί πληροφοριαί, είναι τό ελληνικόν περίπτερον τής Διεθνούς Έκθέσεως Παρισίων. Τό έγκατέστησαν τό 'Υπουργείον 'Εμπο-

ρίου και ό Τουρισμός. Και προκαλεί ίκανοποιητικώτατά έντυπώσεις είς όλους τούς επισκέπτας, όσον άπαιτητικοί και άν είναι. 'Απίστευτον. Είχομεν συνηθίσει τόσον είς τήν τσαπατσουλιά και είς τήν προχειρότητα, ώστε νά μάς φαίνεσται περίεργο τό ότι κατωρθώσαμεν νά παρουσιάσωμεν κάτι τό τέλειον. 'Οπωσδήποτε, αξίζουν συγχαρητήρια είς έκείνους που έφρόντισαν τό περίπτερον.

21-5-1953—'Εφημερίς «ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ»

'Η Έλλάς συμμετέχουσα είς τήν παρούσαν Έκθεσιν άπέσπασε τά συγχαρητήρια του Προέδρου τής Γαλλικής Δημοκρατίας κ. Βενσάν 'Ωριόλ, του Έλληнос 'Υπουργού τών Έξωτερικών κ. Στεφανοπούλου, του Έλληнос Προσβατου κ. Ραφαήλ, του Προέδρου του 'Εμπορικού 'Επιμελητηρίου τών Παρισίων κ. ά.

Τήν όλην ώργάνωσιν του Έλληνικού περιπτέρου έπεμλήθη ό άρχιτέκτων-νομομηχανικός του 'Υπουργείου 'Εμπορίου, διευθυντής τής 'Υπηρεσίας Έκθέσεων Τουρισμού, κ. Δ. Μωρέτης και ή άρχιτέκτων του 'Υπουργείου 'Εμπορίου κ. 'Αλεξάνδρα Μωρέτη.

Άσον νά σημειωθή, ότι ή έπιτελεσθεΐσα έργασία διά τήν όσον τό δυνατόν άριτά εμφάνισιν του ελληνικού περιπτέρου διήρκεσεν επί 10 ήμέρας και νύκτας, σχεδόν χωρίς διακοπήν. Τό έκπονηθέν σχέδιον όφείλεται άποκλειστικώς είς τήν άρχιτέκτονα κ. 'Αλ. Μωρέτη, ή όποία και διηύθυνε τήν έν γένει τεχνικήν ώργάνωσιν και διακόσμησην του ελληνικού περιπτέρου.

17-6-1953—'Εφημερίς «ΕΘΝΟΣ»

'Επιβάλλεται νά διαπιστωθή άλυστακτα: Τό 'Ελληνικόν περίπτερον στην έφετεινή «Έκθεσιν Παρισίων» ήταν καλλίτερον από έκείνα τών παρασμένων έτών. Νά ένα εδχάριστο γεγονός, που πρέπει νά άποτελέση καλή άρχή και άφτη-

ρία πλέον, για να φθάσουμε σε δημιουργίες ανάλογες με την παράδοσή μας στις Τέχνες και με τον Τουρισμόν μας.

Μάϊος 1954

9-10-54—ΑΝΑΦΟΡΑ 'Εμπορικού Συμβούλου Παρισίων προς 'Υπουργείον 'Εμπορίου, υπ' αριθ. 43916/02313.

Σχέδια 'Εγκαταστάσεως : Κατ' έτος ή εμφάνισή μας είναι άρτιωτέρα και δεικνύει άλματικήν πρόοδον.

'Αρκεί να σάς αναφέρω, ότι ο κ. Coly, Πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας, αφιέρωσεν με τās κάτωθι λέξεις φωτογραφίαν του εις τόν ύποφαινομένον, επί τῆ επίσκεψίς του εις τό 'Ελληνικόν Περίπτερον.

«En souvenir de la visite du beau pavillon Hellénique»

Μάϊος 1955

26 Μαΐ 1955—'Εφημερίς LE QUOTIDIEN (de la Foire de Paris).

LA GRÈCE VOUS PRESENTE
SON VISAGE ÉTERNEL.

Une transposition de l' Hellade de l' antiquité dans notre siècle industriel? C' est exactement ce qu' a voulu Mme Alexandra Moretis, architecte déléguée du gouvernement grec. Après avoir, en collaboration avec son mari —également architecte— conçu et bâti ce pavillon, elle est encore là pour vous recevoir.

«Nous avons retrouvé ici le même emplacement que l' année dernière, mais, comme vous pouvez le voir, l' architecture du pavillon est totalement différente. J' ai essayé, en utilisant le système des vitrines intérieures et extérieures, de trouver, dans un espace malgré tout restreint, le plus de place possible pour offrir aux visi-

teurs une synthèse valable de tous les produits d' exportation de la Grèce.

26-5-1955—Radiodiffusion - Television Française. Emission du 26-5-55. «La Grèce à la Foire de Paris».

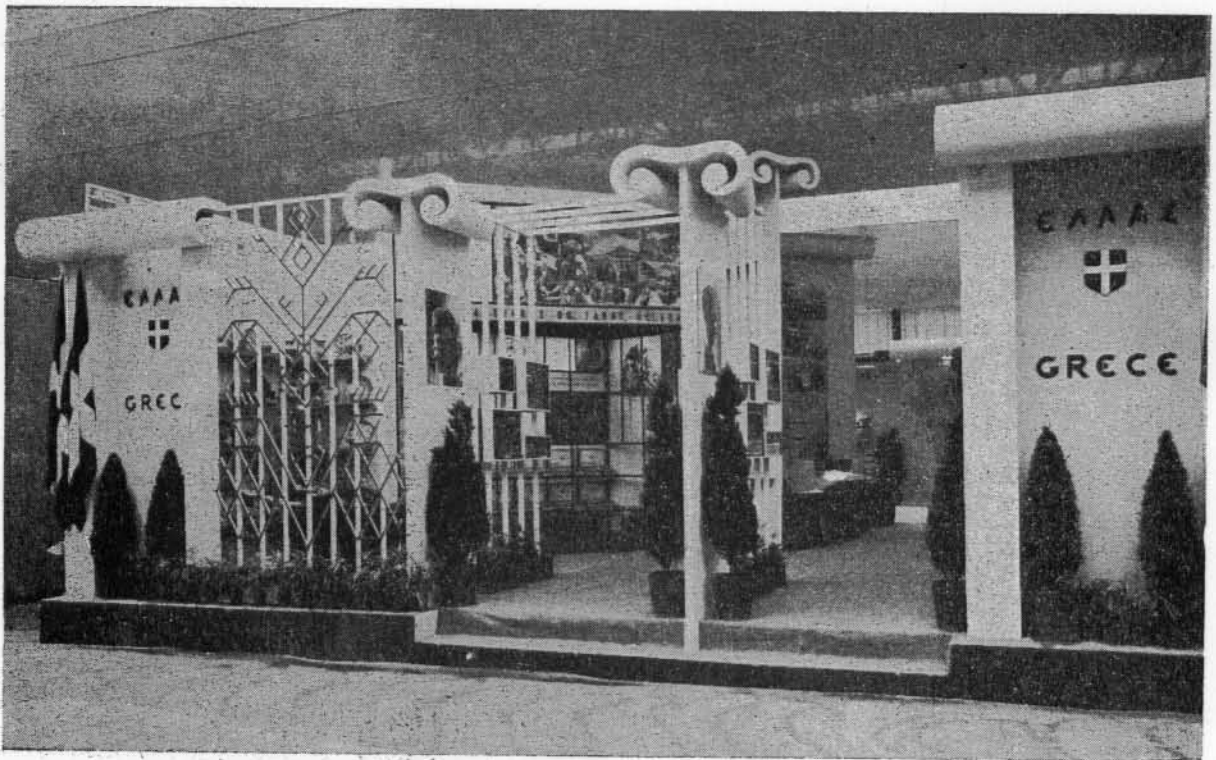
'Αναγνωρίζει κανείς τό 'Ελληνικό Περίπτερο τῆς Διεθνούς 'Εκθέσεως Παρισίων από μακριά, ανάμεσα στά τόσα άλλα, από τήν έξωτερική του εμφάνιση, από τήν φραιότητα τῆς μορφῆς του, έτσι, καθώς τό εἶδε και τό ὀργάνωσεν ἡ ἀρχιτέκτων τοῦ 'Υπουργείου τοῦ 'Εμπορίου Κα Μωρέτη.

Εἶναι ἡ λεπτή και διακριτική φροντίδα τῆς Κυρίας Μωρέτη, ποῦ ἔμεινε, στό σχέδιό της, πιστή στήν 'Ελληνική γραμμή, χωρίς ὅμως και ν' ἀντιγράψῃ οὔτε ἀρχαῖες κολώνες, οὔτε δοξασμένες μετώπες. Ἡ 'Αθηναία ἀρχιτέκτων ἀπέφυγε αὐτή τήν ὀκνηρή εὐκολία, γιά νά χρησιμοποιήσῃ μέ συγχρονισμένο πνεῦμα τὰ βασικά ἑλληνικά στοιχεῖα, γιά νά παρουσιάσῃ ἕνα περίπτερο προωρισμένο νά δείξῃ μ' εὐπρέπεια και καλαισθησία τὰ ἔργα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ κάτω ἀπό ἄλλους οὐρανούς. Ἔτσι ἀπό ἐκεῖ, ἀπό τῆ φυσιογνωμία του, ἀρχίζει ἡ πρώτη ἐπιτυχία τοῦ 'Ελληνικοῦ Περιπτέρου, ποῦ προκαλεῖ, ἀπό τήν ἀρχή, τῆ συμπάθεια και τό θαυμασμό τοῦ ἐπισκέπτη. γιά νά ἐπεκταθῇ ἄμεσως ἡ ἐπιτυχία του στά ἐξαισία ἐκθέματα τῆς 'Ελλάδος, ποῦ εἶναι τὰ μάρμαρά της, τὰ ἔργα τῆς λαϊκῆς ἀγγειοπλαστικῆς και κεραμοουργίας, ποῦ καθρεφτίζουν μέ τόση εὐγένεια τήν ἱστορία, τήν αἰσθητική και τό χαρακτήρα τοῦ λαοῦ της.

16-6-1955—'Εφημερίς MESSAGER D' ATHÈNES. Le pavillon hellénique à la Foire de Paris.

Le style de notre pavillon

Comme on me l' a expliqué, le couple Moretis, architectes tous deux doués d' une grande expérience, a

Εἰκὼν 21. Foire de Paris 1955. Μία πλευρά τοῦ ἑλληνικοῦ περιπτέρου. Αἱ ζωηρῶς ἀναδιπλούμεναι ἑλικες, αἱ ἐνδυμίζουσαι ἰωνικά κιονόκρανα, πλὴν τοῦ διακοσμητικοῦ τῶν σκοποῦ, ἐχρησίμευσαν και διὰ τὰ φωτιστικά ὤματα. Ἀριστερά, μέ ξύλινα πηχάκια ἔχει ἀποδοθῆ ἕν θέμα ἀπό ὑφαντό λαϊκῆς τέχνης.

abouti à ce qui est une stricte quintessence des divers styles grecs, conception qui répond bien aux données que nourrit en cette matière l'homme actuel, l'esprit moderne. Il se pourrait toutefois que l'on ait fait un usage quelque peu exagéré des tonalités blanches.

ΖΑΓΚΡΕΜΠ

Σεπτέμβριος 1952

13-9-1952—ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ Πρέσβως κ. Καπετανίδη πρὸς τὸ Ἰπ. Ἐμπορίου

Σημερινὰ ἐγκαίνια Ἐκθέσεως Ζάγκρεμπ ἐτελέσθησαν μετὰ πάσης ἐπισημότητος, παρουσίᾳ μελῶν ὁμοσπονδιακῆς καὶ Κροατικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὀλοκλήρου διπλωματικοῦ σώματος Βελιγραδίου.

Ἐδεξιώθημεν ἐπισημῶς εἰς Ἑλληνικὸν τμήμα, ἐγκαίρως ἐτοιμασθῆναι καὶ ἱκανοποιητικώτατον τὴν ἐμφάνισιν, δεχθάντες συγχαρητήρια αὐτῶν.

Συμμετοχὴ μας εἰς Ἐκθεσὶν ἐξετιμήθη ὑφ' ὄλων, ἐπιτυχούσα πλήρως.

Σεπτέμβριος 1953

12-9-53—ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ πρὸς Ἀθηναϊκὸν Πρακτορεῖον Ἐγκρίσει Πρέσβως, παρακαλοῦμεν ἀνακοινώσατε ἑλληνικὸν τύπον ἐγκαίνια ἐκθέσεως Ζάγκρεμπ. Ἑλληνικὸν Περιπτερον, ἔτοιμον καθ' ὅλα καὶ ἀριτίως τεχνικῶς ὀργανωμένον, ἐδέχθη ἐπίσκεψιν πλήθους προσωπικοτήτων συγχαρησῶν δι' ὄρασαν ἐμφάνισιν. Πρέσβως ἐξέφρασε πλήρη ἱκανοποίησιν δι' ὀργάνωσιν καὶ καλλιτεχνικὴν παρουσίαν περιπτερου.

Σεπτέμβριος 1954

12-10-54—ΕΓΓΡΑΦΟΝ πρὸς τὸ Ἰπ. Ἐξωτερικῶν, ὑπ' ἀριθ. 4254.—Ἀποστολεὺς: Πρεσβεία Βελιγραδίου

Τὸ περίπτερον, τὸ ὅποῖον εἶναι ἀνεξίτητον κτίσμα ἐν τῷ χώρῳ τῆς Ἐκθέσεως (ὑπῆρχον περίπτερα—ὡς τὸ Τουρκικὸν—αυσταγαζόμενα μεθ' ἑτέρων), εἶχε λίαν ἱκανοποιητικὴν καὶ καλαίσθητον ἐμφάνισιν, τόσον ἐξωτερικῶς, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὀφειλομένην εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Μωρέτη, δύναται δὲ νὰ λεχθῆ, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τοῦ τε διατεθειμένου χώρου καὶ τῶν ὑπαρχουσῶν δυνατοτήτων, ὅτι ἀπέταλες σημαντικὴν ἐπιτυχίαν. Ἦτο πλήρως ἔτοιμον τὴν παραμονὴν τῆς Ἐκθέσεως, περιελάμβανε δὲ κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα.

Μ Π Α Ρ Ι

Σεπτέμβριος 1952

8-9-1952—Ἐγγραφοῦ Προξένου Μπάρι κ. Ι. Γεωργίου πρὸς τὸ Ἰπουργεῖον Ἐξωτερικῶν (ἀρ.θ. Πρωτ. 741)Δ1).

Οἱ Ἴταλοι καὶ ξῆνοι ἐπίσημοι μοὶ ἐξέφρασαν τὰ θερμά των συγχαρητήρια διὰ τὴν ἀρίστην ἐμφάνισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Περιπτερου.

15-9-1952—ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ Γεν. Γραμματέως Ἰπουργ. Ἐμπορίου κ. Στρ. Παπαϊωάννου πρὸς τὸ Ἰπουργεῖον Ἐμπορίου.

Ἄσον ἐκφρασθῶν συγχαρητήρια ἀρμοδίοις ἀρχιτέκτονας. Ἑλληνικὸν περίπτερον συγκεντρώνει μέγιστον ἀριθμὸν ἐπίσκεπτῶν ἐκφραζομένων λίαν εὐμανῶς.

Περίπτερον θεωρεῖται κατὰ τὸν σχεδὸν πρῶτην θέσιν. Παρακαλῶ θερμῶς τοιοσὴ ἀξία συμμετοχῆς Ἑλλάδος.

23-9-1952—Ἐφημερίς «ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ», Ἀνταπόκρισις κ. Θ. Παπαμανώλη ἀπὸ το Μπάρι.

Διὰ τὴν Ἑλλάδα παρεχωρήθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκθέσεως τὰ δύο πρῶτα διαμερίσματα τοῦ Μεγάρου τῶν Ἐθνῶν, τὰ ὅποια διεκοσμήθησαν καταλλήλως ὑπὸ τοῦ ζευγὸς Μωρέτη.

Γενικῶς τὸ περίπτερόν μας ἔκαμε καλὴν ἐντύπωσιν εἰς ὄλους καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἐρίθη τὸ ὀρατικώτερον καὶ πλουσιώτερον ἀπὸ ὅλα τὰ περίπτερα τῶν ξένων χωρῶν (Γαλλίας, Τυνησίας, Γιουγκοσλαβίας, Ἰνδιῶν, Γεωργίας, Λιβάνου, Ἰσραήλ, Αἰγύπτου κλπ.).

Ὁ δὲ Ἴταλὸς Ἰπουργὸς τῆς Βιομηχανίας καὶ Ἐμπορίου κ. Καμπίλλι ἐξέφρασθη μετ' ἀνοπόκριτον ἐνθουσιασμῶν, ὅταν ἐπισημῶς ἐπισκέφθη τὸ περίπτερόν μας.

Ἀνοπόκριτος ἐπίσης ἐξεδηλώθη καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τῆς Διευθύνσεως τῆς Ἐκθέσεως, ἥτις μεθ' ἱκανοποιήσεως καὶ ὑπερφανείας τονίζει τὴν συμμετοχὴν καὶ τὴν ἀρίστην ἐμφάνισιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἐμποροπανηγυριν τῆς Ἀνατολῆς.

ΜΑΣΣΑΛΙΑ

(Εἰκῶν 9)

Σεπτέμβριος 1953

17-9-1953—ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Β. Γεν. Προξένου πρὸς τὸ Ἰπουργ. Ἐμπορίου, ὑπ' ἀριθ. 58507

Κατὰ τὰ χθεσινὰ ἐπίσημα ἐγκαίνια τῆς διεθνούς ἐμποροπανηγύρεως τῆς Μασσαλίας, ὄλως ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν ἐσημείωσαν Ἑλληνικὸν Περιπτερον.

17-9-53—Ἀπόσπασμα Κριτικῆς τῆς Ἐφημερίδος Μασσαλίας «Le Meridional - La France».

Ce stand officiel du Gouvernement grec et du ministre du Commerce à Athènes, a été de fait réalisé avec un goût remarquable. Toute l'histoire d'un peuple, de ses industries, de son tourisme sont excellemment traduits dans ces présentations de photos et l'exposition d'échantillons de chacun des produits d'où la Grèce tire ses ressources.

L'élégance extérieure ne cède d'ailleurs en rien à l'élégance intérieure. En l'inaugurant officiellement hier matin S. Exc. l'ambassadeur Raphaël ne pouvait que féliciter chaudement l'auteur d'un tel ensemble: Mme Alexandra Moretis, qui a sa qualité de déléguée du ministère du Commerce hellénique joint celle d'architecte de talent.

27-9-1953—Ἐφημερίς «Κήρυξ τῶν Παρισίων»

Χάρις εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως Παπάγου, ἡ Ἑλλάς ἀνταπροσωπεύθη εἰς τὴν ἐφεστεινὴν Ἐμποροπανηγυριν τῆς Μασσαλίας.

Ἡ ὅλη ὀργάνωσις ὀφείλεται εἰς τὸν κ. καὶ τὴν Κυρίαν Μωρέτη, εἰδικῶς ἀρχιτέκτονας καὶ Νομομηχανικοὺς τοῦ ὡς ἄνω Ἰπουργείου.

Εἰς τὴν Ἰωνικῶν ρυθμοῦ πρόσοφιν ζωγραφικὴ σύνθεσις ἀναπαριστᾷ τὴν ἐποικίωσιν τῆς Μασσαλίας ὑπὸ τῶν Φωκαίων, μετ' ἐπιγραφὰς διασημῶν Γάλλων διανοουμένων σχετικῶς μετ' ἡλληνικότητα τῆς Μασσαλίας. Αἱ ἄλλαι ἐπιγραφαὶ σχετίζονται μετ' ὅσον Ἑλληνικὸν Τουρισμὸν.

13-10-53—ΕΓΓΡΑΦΟΝ Γενικοῦ Προξένου Μασσαλίας κ. Θ. Γρίβα, ὑπ' ἀριθ. 1682)Ζ)4α

Θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἐξάρω τὴν ἐκτελεσθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἀντιπροσώπου τοῦ ἡμετέρου Ἰπουργείου Κυρίας Ἀλεξ. Μωρέτη ἐργασίαν, εἰς τὴν ὅποισιν ὀφείλεται ἡ ἀρίστη ἐμφάνισις τοῦ ἑλληνικοῦ περιπτερου τῆς ἐκθέσεως.

ΠΑΛΕΡΜΟΝ

(Εἰκῶν 17)

10 Ἰουνίου 1954—«Giornale di Sicilia» (μετάφρ. ἐκ τοῦ Ἴταλ.)

Ἰστερα ἀπὸ ἐπιτυχίαν 15 ἡμερῶν, ἡ Μεσογειακὴ Ἐκθεσις κλείει τὰς πύλας τῆς.

Μεταξὺ τῶν καινοτομιῶν αὐτῆς τῆς ἐνάτης ἐκδόσεως τῆς Μεσογειακῆς Ἐκθέσεως, ἀξίζει νὰ ὑπογραμμισθῆ ἡ παρουσία τοῦ ἑλληνικοῦ περιπτερου, ἐγκαινισθέντος διὰ τῆς παρουσίας τῆς Δ. Ε. τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος εἰς Ρώμην κ. Ἀλεξάνδρου Ἀργυροπούλου, πραγματικῆς ἀπόδειξις τοῦ πνεύματος φιλίας, τὸν ὅποῖον ἐνώνει τὴν Σικελίαν μετ' ἡν Ἑλλάδα.

Τὸ σχέδιον τοῦ περιπτερου ὀφείλεται εἰς τὸν μηχανικὸν κ. Δημήτριον Μωρέτην, Διευθυντὴν τῆς Τεχνικῆς Ἰπηρεσίας Ἐκθέσεων εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἰπουργεῖον Ἐμπορίου. Ἡ κομψὴ κατασκευὴ, φωτισθὴν ἀπὸ ἐν χαριτωμένον ἑσωτικὸν ἄριον, ἐπιστάφεται ἀπὸ ἐν γραμμικὸν ἄστωμα, τὸ ὅποῖον διαγράφεται ἐπὶ τοῦ σκοτεινοῦ δάθους τοῦ ὄρου Πελλεγκρίνο καὶ ἀποκαλύπτει, ἀκόμη καὶ ἐξ ἀποστάσεως, τὴν ἐθνικότητα τοῦ περιπτερου.